

คู่มือครู
เกมพัฒนาสมอง
ก้าวแรกเรียนรู้ภาษาไทย

แบบฝึกเสริมทักษะภาษาไทยเพื่อแก้ปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้
สำหรับนักเรียนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงราย เล่ม 1
ระดับชั้นปฐมวัย

จัดทำโดย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
และคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

คู่มือผู้สอน

เกมพัฒนาสมองก้าวแรกการเรียนรู้ภาษาไทย

แบบฝึกเสริมทักษะภาษาไทย

เพื่อแก้ปัญหาคำอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้

สำหรับนักเรียนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงราย

เล่มที่ 1 สำหรับผู้เรียนชั้นปฐมวัย

ปีการศึกษา 2558

บทที่ 1 การเรียนรู้ของผู้เรียนปฐมวัย

(กุลยา ตันติผลาชีวะ. รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ : เบริน-เบส บั๊ค, 2551.)

การศึกษาปฐมวัย พัฒนามาจากความต้องการของสังคม ที่ต้องการให้เด็กปฐมวัยได้รับการดูแลอย่างมีคุณภาพ ผู้เรียนได้รับการสร้างเสริมพัฒนาการ ในขณะเดียวกันพอกพูนการเรียนรู้ด้วย การจัดการศึกษาปฐมวัยจึงเป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญ ทั้งผู้สอน พ่อ แม่ และตัวผู้เรียน โดยเน้นถึงการสร้างเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และดูแลผู้เรียนไปพร้อมกัน

มีทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีจิตวิทยา และทฤษฎีพัฒนาการหลายทฤษฎีที่พยายามอธิบายการเรียนรู้ของผู้เรียนปฐมวัยและการช่วยให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่ดีที่สุด ซึ่งจากการค้นคว้าวิจัยในปัจจุบัน ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสมองและเซลล์สมองด้วย

ความหมายของการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากประสบการณ์ ทั้งนี้ไม่รวมถึงวุฒิภาวะและอาการที่ปรากฏชัดผู้สอน การเรียนรู้มิได้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ แต่เกิดจากการได้รับประสบการณ์แล้ว มีกระบวนการบูรณาการในสมอง ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบข้อมูลที่รับไปสู่การจำ ถ้าการได้รับประสบการณ์นั้นมีการกระตุ้นและจูงใจที่ดีจะทำให้การรับข้อมูลหรือประสบการณ์นั้นสร้างความงอกงามในความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้นและจำได้นาน หากข้อมูลใหม่ที่ได้รับมีความสัมพันธ์และเชื่อมต่อกับข้อมูลเก่าหรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ จะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง (Ausubel, 1978) การเรียนรู้ใหม่ที่เพิ่มขึ้นนี้ สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนความคิด ความสามารถ การกระทำและพฤติกรรมของคนได้ เช่น เมื่อผู้เรียนจับไฟรู้อวร้อน เจ็บ ไม่สบาย ผู้เรียนจะถอยหนีระวัง เมื่อพบไฟจะไม่สัมผัสจับต้องอีก พฤติกรรมแสดงออกของผู้เรียนนี้ แสดงถึงการเรียนรู้อันตรายของไฟที่เกิดขึ้นหลังจากที่เกิดประสบการณ์เมื่อถูกไฟ การเรียนรู้ทำให้เกิดเป็นความจำในสมอง ซึ่งสมองจะถ่ายโยงไปสู่ประสบการณ์ต่อไป ถ้าได้รับประสบการณ์นั้น และใช้บ่อยๆ จะทำให้เกิดการจำได้นาน แต่ถ้าขาดการกระตุ้นหรือไม่มีประสบการณ์ซ้ำจะจำได้สั้นหรือลืม ความจำจึงช่วยให้การเรียนรู้สิ่งใหม่เป็นไปอย่างรวดเร็ว

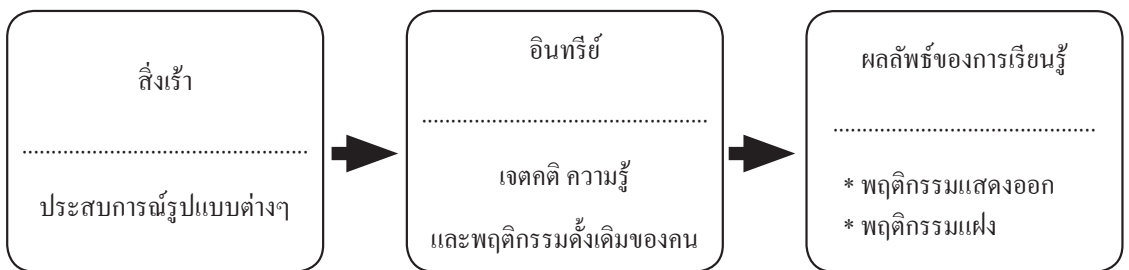
ความหมายของการเรียนรู้แตกต่างกันไปตามหลักการทางทฤษฎี การเรียนรู้ตามความหมายของ สกินเนอร์ (Skinner, 1950) หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขที่ได้รับ ส่วนกาเย่ (Gagne) ให้ความหมายการเรียนรู้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงสมรรถภาพ หรือความสามารถของบุคคล อันเนื่องมาจากสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้จะคงอยู่หรือปรากฏให้เห็นนานพอสมควร โดยการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการเรียนรู้นั้นจะมีลักษณะสอดคล้องไปกับรูปแบบของพัฒนาการและการเจริญเติบโต (Gagne, 1970)

การเกิดการเรียนรู้

สิ่งมีชีวิตมีกลไกการเรียนรู้เป็นไปโดยธรรมชาติ ซึ่งผลจากการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เช่น คนจะขยายต่อการกระทำผิดด้วยกลัวการถูกลงโทษ ต้นไม้ถูกบังจะโค้งลำต้นเอนเข้าหาแสง เป็นต้น แต่การเรียนรู้ของคนเป็นกระบวนการทางสมองในการเลือกรับและจำข้อมูล ซึ่งทฤษฎีการเรียนรู้ของพียาเจท์ (Piaget's theory) ได้อธิบายถึงกระบวนการซึมซับ (assimilation) การยอมรับ (accommodation) และการปรับเป็นข้อความรู้ (schema) จากการสัมผัส 2 – 7 ขวบ เรียนรู้ได้จากประสบการณ์ หลังจากนั้นจึงเรียนรู้ด้วยการสื่อภาษาและการคิด

การเกิดการเรียนรู้เป็นภาวะธรรมชาติที่ซับซ้อน ซึ่งหลายทฤษฎีเชื่อว่า

- การเรียนรู้เป็นผลมาจากการฝึกปฏิบัติ หรือประสบการณ์
- การเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร ถ้าพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปเพียงชั่วคราว ไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้
- การเรียนรู้ไม่อาจสังเกตเห็นได้โดยตรง การเรียนรู้เป็นเพียงตัวแปรอันหนึ่งในหลายๆตัวที่มีอิทธิพลต่อการกระทำ การเรียนรู้เป็นสิ่งแฝง ไม่แสดงเด่นชัดเหมือนการกระทำ แต่การเรียนรู้เกิดจากการกระทำ ประสบการณ์และการฝึกหัด กลไกเกิดจากการเรียนรู้เป็นผลมาจากสิ่งเร้าที่ประกอบเป็นประสบการณ์ในรูปแบบต่างๆ แล้วมีผลต่ออินทรีย์ในการเปลี่ยนเจตคติ และพฤติกรรมดั้งเดิม เกิดผลลัพธ์ 2 ประการ คือ พฤติกรรมที่แสดงออกที่สังเกตเห็นได้หลังการได้รับประสบการณ์ว่ามีทักษะ นิสัย การแสดงออกเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร กับอีกประการหนึ่งคือ พฤติกรรมแฝง เป็นพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ไม่ชัดเจน แต่แฝงอยู่ในการแสดงออกหรือประสมประสานอยู่ในการกระทำ ได้แก่ ค่านิยม เจตคติและความรู้ที่เป็นคำอธิบายพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้นี้จะคงอยู่กับคนๆ นั้นอย่างถาวร การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เนื่องมาจากการเรียนรู้จะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าที่มีผลต่ออินทรีย์

รูปที่ 3 ทางเดินของสิ่งเร้าผ่านอินทรีย์สู่การเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นกระบวนการรับสารสนเทศเข้าสมองเพื่อให้เกิดความจำ ความเข้าใจ และตีความหมายออกกว่าสิ่งที่ได้รับคืออะไร เพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้นจะนำไปใช้อย่างไร การเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างของคนจะนำไปสู่การจำที่สามารถนำไปใช้กับประสบการณ์ต่อๆ ไปได้ บลูม (Bloom) ชี้ให้เห็นเป้าหมายของการเรียนรู้ด้านพุทธิปัญญาว่า เป็นการเรียนรู้ การเข้าใจ การจินตนิยเป็น และสร้างเสริมขึ้นมาใหม่ แต่ถ้าเป็นการเรียนรู้ด้านทักษะจะเป็นการเข้าถึงระดับปฏิบัติได้คล่องเป็นอัตโนมัติ ผลของการเรียนรู้ทำให้สมองสร้างโครงสร้างความรู้ และจัดอันดับความรู้ที่มีความหมาย พร้อมถ่ายโยงไปสู่สิ่งเร้าใหม่เพิ่มพูนโครงสร้างความรู้ที่มีอยู่เดิมอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นคนยิ่งเรียนความรู้ยิ่งงอกงาม

จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้อยู่ที่สิ่งเร้า ซึ่งคุณสมบัติของสิ่งเร้ามีผลต่อการรับรู้ที่ผ่านเข้าทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 จากการดู การจับ การสัมผัส การได้ยิน และการได้เห็น ความตั้งใจทำให้การรับรู้มีความสมบูรณ์ เกิดเป็นการรู้อย่างเข้าใจ นั่นคือสมองเชื่อมโยงประสบการณ์เก่า ใหม่เข้าด้วยกัน เช่น รู้ว่านกมี 2 ขา แมลงมี 6 ขา เป็นต้น ข้อมูลความรู้ที่คนสัมผัสทุกอย่างจะผ่านการกรองว่าควรรับรู้สิ่งนั้นอย่างไรแค่ไหน หรือปฏิเสธ ถ้าหากข้อความรู้ หรือประสบการณ์ที่ได้รับไม่น่าสนใจ ไม่เป็นที่พอใจ ข้อความหรือประสบการณ์นั้นมาผ่านช่องทางการปฏิเสธ ไม่ยอมรับ สมองจะไม่บันทึกข้อความหรือประสบการณ์นั้นไว้ อาจจำได้แต่สั้นมากลืมนง่าย ในทางตรงกันข้ามถ้าสมองยอมรับความรู้ใหม่ ความรู้ใหม่ที่ได้รับจะถูกประสมประสานเข้าสู่ความรู้เก่าที่มีอยู่เดิม เป็นข้อมูลความรู้ที่ขยายความแล้วซึมซับเข้าสู่สมองบันทึกเป็นความจำระยะยาวพัฒนาเป็นโครงสร้างความรู้ที่เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ขั้นต่อไป เมื่อมีประสบการณ์อีกครั้งหนึ่งแม้ซับซ้อนมากขึ้นสมองก็จะสามารถใช้ความรู้นั้นได้อย่างกว้างขวางและงอกงาม กระบวนการเรียนรู้นี้เป็นปรากฏการณ์ในสมองที่เกิดจากแรงขับเคลื่อนภายนอก เช่น การสอนที่มีคุณสมบัติของรูปแบบการสอนและบรรยากาศที่ดี จะสร้างการเรียนรู้ได้ดีกว่าการเรียนการสอนที่เฉื่อยชาน่าเบื่อหน่าย

การเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎี

นักทฤษฎีได้อธิบายการเรียนรู้ของคนว่าเกิดจากปัจจัยหลายประการ ทั้งที่เป็นปัจจัยทางตรงและทางอ้อม ทฤษฎีพฤติกรรมนิยมอธิบายว่าการเรียนรู้เกิดจากปัจจัยทางตรงกับการวางเงื่อนไขที่เป็นสิ่งเร้าและการตอบสนองสิ่งเร้า เช่น ทฤษฎีการวางเงื่อนไขของพาฟลอฟ (Pavlov) ทฤษฎีของสกินเนอร์ (Skinner) ที่เน้นสิ่งเร้าเป็นการเสริมแรง ทั้งที่เป็นเสริมแรงทางบวกซึ่งเป็นการเสริมแรงที่คนพอใจ กับการเสริมแรงทางลบที่เป็นการเสริมแรงที่ไม่พอใจของผู้รับ เช่น การลงโทษ

ทฤษฎีของธอร์นไดค์ (Thorndike) เป็นทฤษฎีที่อธิบายการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองว่าเป็นการลองผิดลองถูก ที่การเรียนรู้เกิดจากกฎ 3 ประการ คือ

1. กฎแห่งความพร้อม การเรียนรู้จะเป็นไปได้ดีถ้าผู้เรียนมีความพร้อมทางร่างกาย จิตใจและวุฒิภาวะ และความพึงพอใจในการเรียนรู้

2. กฎของการฝึกหัด การเรียนรู้ที่ถาวรเกิดจากการฝึกหัดกระทำซ้ำๆ กล่าวคือ กฎของการใช้ถ้ามีการนำความรู้ไปใช้บ่อยจะจำได้นาน แต่ถ้าความรู้นั้นไม่ได้ใช้จะลืม คือ กฎแห่งการไม่ใช้

3. กฎแห่งผล ผลของการเรียนรู้มีผลโดยตรงต่อผู้เรียน ถ้าผลที่ได้รับดี ผู้เรียนจะอยากเรียนรู้ต่อ แต่ถ้าผลกระทบต่อความรู้สึกทำให้ไม่พอใจ ผู้เรียนจะเบื่อหน่ายการเรียนรู้

นักทฤษฎีที่มีอิทธิพลและสามารถอธิบายถึงการเรียนรู้เชิงปัญญาและความรู้ในระยะหลัง คือ ทฤษฎีพุทธิปัญญา (cognitive theory) ของพิวาเจท์

พิวาเจท์ (Jean Piaget) เป็นนักทฤษฎีพุทธิปัญญา ผู้พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ที่อธิบายว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือเหตุการณ์ต่างๆ ของคนจะทำให้คนสะสมประสบการณ์และปรับตัวเพื่อรับข้อความรู้จากประสบการณ์นั้นด้วยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง กระบวนการปรับประสบการณ์สู่การเรียนรู้นี้เป็นกลไกของสมอง ประกอบด้วย 2 กระบวนการใหญ่ คือ กระบวนการซึมซับ (Assimilation) เป็นกระบวนการของการนำข้อมูลที่สัมผัสได้จากประสบการณ์แล้วซึมเข้าสู่กรอบความรู้ที่มีอยู่เดิม หากข้อมูลที่รับใหม่ไปสอดคล้องกับข้อความรู้เดิมจะปรับเข้าสู่กระบวนการรับความรู้ (Accommodation) ด้วยการคิดวิเคราะห์เกิดเป็นหน่วยความรู้ใหม่ (Schema) ซึ่งกระบวนการนี้จะพัฒนาไปตามวัยของผู้เรียน (Longstreet and Shane, 1993 : 135) แต่แนวคิดของบรูเนอร์ (Bruner) อธิบายว่าการเรียนรู้ของคนเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่เบ็ดเสร็จจากการสัมผัส (Enactive) จากนั้นคนจะพัฒนาเป็นภาพหรือมโนภาพขึ้นในใจ (Iconic) ถ้าเกิดความเข้าใจจะถ่ายโยงไปสู่ขั้นสัญลักษณ์ (Symbolic) ซึ่งเป็นความคิดเชิงนามธรรม กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้จะมีมากขึ้นอยู่กับแรงจูงใจ โครงสร้างของเนื้อหาที่น่าเสนอ ลำดับขั้นตอนและการเสริมแรงที่ได้รับ หากมีการจัดเตรียมที่เหมาะสมผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้โดยไม่ต้องรอเวลา ทั้งทฤษฎีสติปัญญาของพิวาเจท์และทฤษฎีความรู้ความเข้าใจของบรูเนอร์สามารถใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมและวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม ในการสร้างพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนได้ (ทศนา แคมมณี และคณะ, 2536 : 64)

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยเป็นวัยแห่งธรรมชาติของการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถสังเกตและสะสมประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตัวเอง ถ้ามีวิธีการสอนที่ถูกต้องสอดคล้องกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียนด้วยแล้ว ผู้เรียนจะเรียนรู้และพัฒนาสติปัญญาได้รวดเร็วยิ่งขึ้น เด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้จากการสัมผัส การเห็นตัวแบบ การซึมซับประสบการณ์โดยเฉพาะจากการทำงานคือการเล่นของผู้เรียน ซึ่งการสอนและการฝึกที่ถูกต้องจะเป็นตัวเสริมพัฒนาการของผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ

การสัมผัส ในช่วงขวบปีแรกของชีวิตสัมผัสมีความหมายต่อการเรียนรู้มาก ผู้เรียนจะรับและส่งถ่ายความรู้สึกจากสิ่งที่สัมผัสไปสู่การคิดและการเรียนรู้ การสัมผัสไม่ว่าทางกายหรือความรู้สึกจะทำให้ผู้เรียนซึมซับสู่การเรียนรู้ พิวาเจท์ (Piaget) ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการสัมผัสมาก

ตามขั้นของพินาเจท์กำหนดไว้ในช่อง 2 ขวบแรกเป็นช่วงของการพัฒนาการทางพุทธิปัญญาจากการสัมผัส เรียกว่า Sensorimotor stage การเรียนรู้ในช่วงปฐมวัยนี้เป็นการเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมซึ่งจะพัฒนาไปสู่การเรียนรู้แบบนามธรรมมากขึ้นเมื่ออายุ 7 ขวบไปแล้ว

มอนเตสซอรี (Montessori) เป็นผู้นำการศึกษาปฐมวัยที่พัฒนาแนวคิดการสอนผู้เรียนโดยการสัมผัสสู่การรับรู้และการเรียนรู้ด้วยการสร้างอุปกรณ์การเรียนสำหรับผู้เรียนปฐมวัยซึ่งสามารถนำมาใช้ได้ ในปัจจุบัน การรับรู้ด้วยการสัมผัสเป็นกิจกรรมทางปัญญาอันดับแรกๆ ที่ผู้เรียนใช้เพื่อทำการเรียนรู้สิ่งต่างๆ และโลกรอบตัว (Gilly and Gilyly, 1990 : 51) นอกจากนี้ผู้เรียนปฐมวัยยังสามารถเรียนรู้จากการฟังได้ เห็นบ่อยๆ ด้วย เช่น ร้องเพลงได้ อ่านคำโฆษณาได้ทั้งที่ที่ยังสะกดตัวหนังสือไม่เป็น

การเลียนแบบ แบนดูรา (Albert Bandura, 1925) เชื่อว่าพฤติกรรมของคนและการแสดงออก เกิดมาจากการได้เลียนแบบตัวอย่างที่ผู้เห็น ได้สังเกต ลองปฏิบัติตามและจำสิ่งที่ผู้ใหญ่กระทำและ นำมาทดลอง หากได้รับการยอมรับผู้เรียนจะแสดงพฤติกรรมหรือกระตานั้นต่อไป การเลียนแบบของผู้เรียนนี้ผู้เรียนมิได้เลียนแบบทุกๆ อย่างที่เห็น ผู้เรียนจะเลือกเลียนแบบเฉพาะที่ผู้เรียนสนใจเท่านั้น สิ่งที่ผู้เรียนเลียนแบบนั้นมีทั้งจากการได้เห็น ได้ฟัง และการได้ยิน แต่การได้เห็นต้นแบบมีอิทธิพลสูงกว่า เทคนิคการสร้างให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการเลียนแบบทำได้ดังนี้ (Morrison, 1996 : 298 – 299)

- **แสดง** ผู้สอนแสดงให้ผู้เรียนได้เห็นว่ามุมเรียนรู้ต่างๆ อยู่ที่ได้ มีวิธีการจัดเก็บของอย่างไร
- **สาธิต** ผู้สอนสาธิตการจัดเก็บสิ่งของในมุมเรียนรู้ต่างๆ ให้ผู้เรียนทดลองเก็บ ผู้สอนนิเทศการกระทำของผู้เรียน
- **ต้นแบบ** ผู้สอนใช้พฤติกรรมที่ต้องการให้เป็นต้นแบบอย่างสม่ำเสมอสำหรับการให้ผู้เรียนเห็นและทำตาม
- **การนิเทศ** การนิเทศเป็นกระบวนการของการทบทวน ยืนยัน ดำรงไว้และติดตาม เพื่อให้เกิดผล หากผู้เรียนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้สอนต้องทบทวนเพื่อแก้ไข

การเรียนรู้จากการเลียนแบบของผู้เรียนเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่นมาสู่การทบทวน การสองกระทำ และการประเมินด้วยตัวผู้เรียนเอง การให้ผู้เรียนเห็นตัวอย่าง ที่ถูกต้องมีความหมายกับผู้เรียนมาก ผู้ใหญ่ต้องให้ความสนใจการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบของเด็กปฐมวัย ให้มาก ตามความคิดของแบนดูรา (Bandura) เขาเชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์หรือแนวคิดของคนเกิดมาจากการเห็นตัวแบบที่ได้รับมาขณะที่สนใจและพอใจ แล้วรับและถ่ายแบบนั้นมาเป็นบุคลิกตนหรือการกระทำของตน ผู้เรียนปฐมวัยเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบจากการสังเกตเห็นการกระทำของผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด เช่น พ่อ แม่ หรือผู้สอน จากพฤติกรรมที่แสดงออกให้ผู้เรียนเห็น การเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบเกิดขึ้นได้กับคนทุกวัยแต่พบมากในช่วงอายุ 2 – 7 ขวบ

การเล่น การเล่นเป็นประสบการณ์สำคัญสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียนปฐมวัยทั้งทางตรงและทางอ้อม ขณะเล่นผู้เรียนได้คิด ได้กระทำ ได้สัมผัสและสนุกกับการเล่น พิอาเจท์ (Piaget) ให้ความหมายการเล่นว่าเป็นงานของผู้เรียน เป็นงานแห่งการเรียนรู้เข้าใจและพัฒนาปัญญา ผู้เรียนจะซึมซับความรู้และพฤติกรรมต่างๆ จากการเล่น การคิดของผู้เรียนเกิดจากการค้นคว้า

เด็กปฐมวัยชอบค้นคว้าหรือเพราะผู้เรียนกระหายความรู้ การค้นคว้าของเด็กปฐมวัยไม่เหมือนกับการค้นคว้าของผู้ใหญ่ ผู้เรียนค้นคว้าเพื่อค้นหาสิ่งที่เป็นการเรียนรู้ของตน ทั้งที่ยังไม่มีเป้าหมาย เช่น ผู้เรียนเห็นแสงเทียนส่องแสงแว๊บๆ ผู้เรียนต้องการรู้ว่าอะไรเมื่อยื่นมือไปจับพบว่าร้อน ผู้เรียนจะเลิกจับเปลวเทียน ผู้เรียนรู้ตึกตาเพราะอยากรู้ว่าตึกตาประกอบด้วยอะไร ผู้เรียนใช้ความรู้ที่ค้นพบจากการค้นคว้ามาสร้างความรู้ใหม่ด้วยการเปรียบเทียบสารสนเทศหรือข้อมูลที่ได้รับใหม่กับความรู้เก่าที่มีอยู่เพื่อปฏิเสธ ยืนยัน ขยายความ หรือกระจายความคิดที่มีอยู่ขยายเป็นการเรียนรู้เพิ่มขึ้น (Spodek & Saracho, 1995 : 92) ผู้เรียนบางคนชอบเล่นสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วจะไม่เล่นอย่างอื่นอีก ถ้าผู้เรียนพบประเด็นประหลาดหรือเงื่อนงำจากการเล่นนั้น ตัวอย่างเช่น ผู้เลี้ยงผู้เรียนเห็นว่าผู้เรียนชอบเล่นตึกตาหมึกก็เลยทิ้งตึกตาให้เป็นของเล่นนั้นกับผู้เรียนแล้วทิ้งผู้เรียนให้อยู่คนเดียว เป็นต้น ถ้าเป็นการเล่นร่วมกับผู้อื่น การเรียนรู้ของผู้เรียนจะกว้างขวางออกไปถึงพัฒนาการทางสังคม การแก้ปัญหา จะเห็นได้ว่าการเล่นมีคุณค่ากับผู้เรียนมาก การเล่นให้ประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนในภาพรวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา

การสอน

คนเริ่มเรียนตั้งแต่เมื่อไร คนเริ่มเรียนตั้งแต่ถือกำเนิดในครรภ์มารดา มีการวิจัยหลายเรื่องที่ยืนยันว่าเด็กมีการเรียนรู้มาตั้งแต่กำเนิด เช่น ถ้าแม่สบายใจขณะตั้งครรภ์ลูกที่เกิดมาจะอารมณ์ดีเป็นต้น และมีผลการวิจัยบางเรื่องแนะนำให้ใช้ดนตรีขับกล่อมเด็กในครรภ์ เมื่อคลอดผู้เรียนออกมา เด็กนั้นจะอารมณ์ดีและเรียนรู้สัมผัสสิ่งแวดล้อมได้ง่าย ซึ่งการเรียนรู้นี้เชื่อว่าเป็นไปด้วยการซึมซับข้อมูลจากประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างเด็กอยู่ในครรภ์ แต่จากแนวคิดของสกี (Vygotsky, 1896 - 1934) เชื่อว่าการเรียนรู้ไม่ใช่พัฒนาการ แต่การเรียนรู้ของผู้เรียนต้องเสริมสร้างด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้มากขึ้น (Morrison, 1998 : 79) การที่ผู้ใหญ่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้เรียนพูดกับเด็กบอกเด็ก จะช่วยให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจ และรู้การกระทำอย่างมีเหตุผล

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน เป็นผลที่มาจากมีปฏิสัมพันธ์ การได้คิด ได้กระทำจากประสบการณ์ของผู้เรียน วุฒิภาวะเป็นองค์ประกอบร่วมของการเรียนรู้อย่างหนึ่ง เพราะวุฒิภาวะเป็นตัวช่วยให้ผู้เรียนมีลำดับของการเรียนรู้ เช่น เมื่อผู้เรียนโตขึ้นผู้เรียนจะเพิ่มการเรียนรู้มากขึ้นจากความสามารถรับรู้สิ่งใหม่ได้กว้างขวาง การสอนการบอกจะช่วยลดระยะเวลาของการเรียนรู้ให้สั้นขึ้น และมีฐานข้อมูลความรู้ที่เพิ่มขึ้นได้รวดเร็ว

การสอนและการฝึกเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสร้างการเรียนรู้ แม้ว่าคนจะสามารถเรียนรู้ได้เอง

โดยธรรมชาติก็ตาม แต่การพัฒนาคนให้มีความรู้ความเข้าใจเพื่อการสร้างสรรค์และพัฒนาที่รวดเร็ว ต้องอาศัยการได้รับความรู้เบื้องต้นที่มีการคิดการกรอง การคิดค้นมาแล้ว เช่น การใช้ทฤษฎีต่างๆ ขยายการเรียนรู้เร็วขึ้น เป็นต้น เช่นเดียวกับผู้เรียน การสอนจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้เร็ว แต่การสอนนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานความพร้อมทางวุฒิภาวะของผู้เรียน ผู้เรียนจึงจะเรียนรู้ได้ดี และหากการสอนนั้นตรงกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนแล้วการสอนจะให้ผลเต็มที่ การสอนต้องเป็นประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด ให้ผู้เรียนได้สนุกกับการเรียนตามวิถีธรรมชาติของผู้เรียน ผู้เรียนจึงจะเรียนรู้ได้มาก การสัมผัสต้นแบบ และการเล่นจึงเป็นหัวใจของการสอนเด็ก

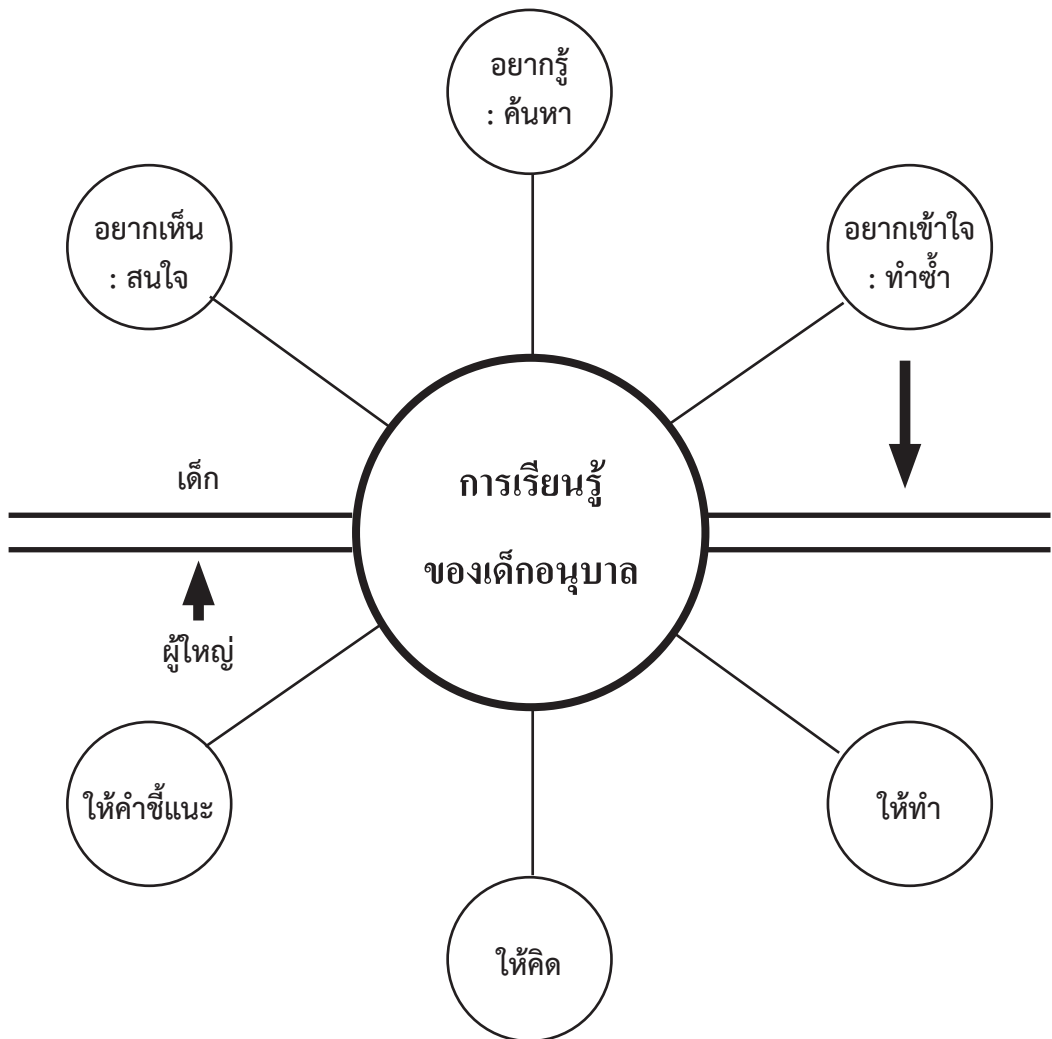
การสร้างเด็กปฐมวัยให้เรียนรู้

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นกลไกและกระบวนการธรรมชาติ ซึ่งหมายความว่าผู้เรียนเรียนรู้ได้ เข้าใจได้จากประสบการณ์และการสังเกตสิ่งแวดล้อมรอบตัว แต่ถามว่าการเรียนรู้ตามกลไกธรรมชาตินี้สามารถทำให้ผู้เรียนพัฒนาได้เต็มศักยภาพหรือไม่ เป็นคำถามที่น่าสนใจ เพราะการเรียนรู้ให้เต็มศักยภาพนี้ หมายถึงการให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยมีส่วนร่วมในการเรียนด้วยการให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มความสามารถตามวัยของผู้เรียนตามเป้าหมายของการเรียนนั้นๆ ผู้เรียนต้องได้รับประสบการณ์ตรง พบความหลากหลายของประสบการณ์ ได้ค้นคว้า ศึกษาหาคำตอบ เรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตนเองและจากกลุ่มโดยมีผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นและสนับสนุนความรู้ที่เป็นช่องทางของการเรียนรู้อย่างเต็มที่ นอกจากผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกแล้วผู้สอนยังต้องทำหน้าที่เชื่อมสานความรู้ที่สูงด้วยการบูรณาการความรู้ใหม่ให้เข้ากับบริบทของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งเด็กปฐมวัยแต่ละอายุแตกต่างกัน

เด็กแรกเกิดจนถึงวัยเตาะแตะการเรียนรู้ส่วนใหญ่มาจากการได้สัมผัส โดยเฉพาะเด็กวัยเตาะแตะเป็นวัยของนักค้นคว้าตัวเอง เด็กสนใจทุกสิ่งที่อยู่รอบตัว เป็นวัยใคร่รู้ใคร่เห็นต้องการแสดงออกด้วยตนเอง เด็กเรียนรู้จากการสัมผัสทั้งตัวไม่ใช่แค่หัว เรียนรู้โดยการสัมผัสทางมือไม่ใช่การทำแต่ผ่านมาทางหูและโดยกระบวนการสัมผัสทางกาย (Gestwick, 1999 : 81)วัยเตาะแตะเป็นวัยที่มีความสามารถในการเรียน โดยการเรียนรู้เกิดจากการรับรู้ทางสัมผัส เด็กไม่สามารถรู้จากการพูดหรือสื่อสารทางภาษาเหมือนเด็กโต ดังนั้นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยเตาะแตะจึงอยู่ในรูปของกิจกรรมที่เด็กได้หยิบจับ สัมผัสสังเกต และรับรู้ความรู้สึกด้วยตัวของตัวเอง คำบรรยายหรือคำแนะนำที่ให้แก่เด็กจะทำให้เด็กเรียนรู้ได้น้อยมาก การเล่นเป็นงานแห่งการเรียนรู้ของเด็กวัยเตาะแตะไม่ว่าจะเล่นน้ำ เล่นทราย เล่นไม้ เล่นต่อภาพ หรือแม้แต่เล่นจ๊ะเอ๋ เด็กวัยเตาะแตะสามารถค้นพบความรู้ได้ขณะเล่น เช่น รู้สีของเล่น รู้รูปร่างของสิ่งของ หรือวัตถุที่จับ รู้จักนิสัยของบุคคลจากการสัมผัส และจากประสบการณ์

ส่วนเด็กวัยอนุบาลหรือเด็กก่อนวัยเรียนอายุ 3 – 6 ขวบ วิธีเรียนรู้ซับซ้อนมากขึ้น นอกจากการสัมผัสแล้วยังเป็นการคิด จินตนาการ การค้นคว้า และลงมือปฏิบัติ ในการสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต้องคำนึงถึงพัฒนาการและความต้องการของผู้เรียน เด็กอยากรู้อยากเห็น สนใจค้นหาสิ่งที่ตนอยาก

เห็นอยากรู้ ทั้งนี้เพื่อความงอกงามทางปัญญา ซึ่งเด็ก 6 ขวบแรก การพัฒนาทางปัญญาจะเป็นไปอย่างรวดเร็วทำให้เด็กค้นหาไม่อยู่นิ่ง เด็กจะค้นและทุกอย่างที่ได้สัมผัส การให้ออกาสเด็กได้สัมผัสทำให้เด็กซึมซับประสบการณ์ สรุปลความรู้อยู่โดยกระบวนการปรับตัว (Adaptation) กระบวนการปรับตัวนี้ต้องใช้การย้ายประสบการณ์ ดังนั้นเด็กจึงชอบทำอะไรซ้ำๆ ทำนานๆ เมื่อเป็นที่พอใจแล้วเด็กจะเลิกสนใจ ด้วยกระบวนการอยากเห็น อยากเห็น อยากรู้ อยากเข้าใจของผู้เรียนนี้ ผู้ใหญ่ที่เป็นผู้สอนต้องให้ผู้เรียนทำในสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ โดยมีผู้ใหญ่เป็นผู้ให้คำแนะนำ ให้ออกาสผู้เรียนคิด ความต้องการของผู้เรียนและการสนับสนุนของผู้ใหญ่ต้องสมดุลกัน จึงจะสร้างความสำเร็จในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

รูปที่ 4 การสนับสนุนของผู้ใหญ่ในการสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

องค์ประกอบในการสร้างการเรียนรู้

ปฐมวัยเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ แต่การเรียนรู้ที่มีเงื่อนไขจากพัฒนาการตามวัยของผู้เรียนที่มีการเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่ละเดือนแต่ละปีของเด็กปฐมวัยมีความแตกต่างกัน ดังนั้นการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยจึงต้องเข้าถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการสร้างการเรียนรู้ดังกล่าวต่อไปนี้

1. ความพร้อมของพัฒนาการ พิอาเจท์ (Piaget) ได้กำหนดขั้นการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ว่า ผู้เรียนแต่ละคนจะมีพัฒนาการทางปัญญาเป็นลำดับดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการเคลื่อนไหวและสัมผัส (Sensorimotor Stage) เริ่มตั้งแต่แรกเกิดถึง 2 ขวบ เป็นขั้นที่ผู้เรียนยังไม่สามารถใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์ ผู้เรียนจะเรียนรู้จากการใช้การเคลื่อนไหวและสัมผัสทางกาย ทางตา ทางปาก ทางหู ซึ่งตอนช่วงท้ายของขั้นนี้จะนำไปสู่การพัฒนาทางภาษา

ขั้นที่ 2 ขั้นก่อนการปฏิบัติการ (Pre – operational stage) อายุระหว่าง 2-7 ขวบ เป็นช่วงที่ผู้เรียนสามารถพัฒนาการคิดสัญลักษณ์หรือการกำหนดตัวแทนได้ ผู้เรียนสามารถคิดเกี่ยวกับคน เหตุการณ์ และสิ่งต่างๆ ได้ ผู้เรียนจะถ่ายทอดความคิดจินตนาการของตนออกมาทางการเล่นและคำพูด แต่ผู้เรียนยังไม่สามารถบอกเหตุผลได้

ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติการแบบรูปธรรม (Concrete – operational stage) ผู้เรียนในช่วงอายุ 7 – 11 ขวบ เป็นช่วงที่ผู้เรียนคิดอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล มองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ได้ใส่ใจต่อสิ่งที่เป็นรูปธรรม การคิดอย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้

ขั้นที่ 4 ขั้นปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ (Formal – operational stage) อายุ 11 ขวบขึ้นไป ผู้เรียนในช่วงนี้สามารถเข้าถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม การคิดอย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้

ขั้นของพัฒนาการของผู้เรียนดังกล่าวนี้เป็นฐานข้อมูลการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ใหญ่ต้องใส่ใจการเคลื่อนไหว การสัมผัส การใช้ภาษา คำพูดและจินตนาการที่ต้องการสัญลักษณ์ ซึ่งต่างจากผู้เรียนที่อายุมากกว่า 7 ขวบขึ้นไป ความพร้อมของพัฒนาการจะบอกให้ผู้ใหญ่ทราบว่า ถ้าต้องการสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนควรทำอย่างไร ตัวอย่างเช่น ความพร้อมของพัฒนาการทางร่างกายของเด็กปฐมวัยบอกให้ทราบว่าทำจึงไม่ควรสอนเด็กปฐมวัยให้คัดเขียน แม้แต่อยู่ชั้นอนุบาล เหตุเพราะความสามารถของการเขียนต้องมาจากความพร้อมของพัฒนาการทางร่างกายด้านการควบคุมกล้ามเนื้อ และการประสานสายตาในการหยิบจับ และเคลื่อนไหวมือขณะขีดเขียน เป็นต้น

2. ปฏิสัมพันธ์ ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มปฏิสัมพันธ์ ได้แก่ พิอาเจท์ (Piaget) กาเย่ (Gagne) และแบนดูรา (Bandura) ต่างมีแนวคิดเป็นเช่นเดียวกันว่าพฤติกรรมกระบวนการทางสมองและสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ (Bell – Gredler, 1986 : 70 – 71) การสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้สอนและอุปกรณ์การศึกษา การได้สัมผัสและตอบสนองสร้างกระบวนการทางสมองในการคิดเพื่อการเรียนรู้ ในขณะที่เรียนหากผู้เรียนได้รับการตอบสนองจากผู้สอนในทางบวก ผู้เรียนจะประทับใจและเรียนรู้พฤติกรรมที่สัมพันธ์ทั้งหมด กรอบของปฏิสัมพันธ์สำหรับผู้เรียนต้องเปิดขยายถึงการเรียนรู้จากปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนด้วย

3. สื่อการเรียน การสัมผัสเป็นช่องทางพื้นฐานการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย การได้เห็นของจริง การได้สัมผัส หยิบ จับ ดู ชิม หรือฟัง กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนมาก หากสื่อชิ้นนั้นเป็นของจริงผู้เรียนจะเรียนรู้ในสิ่งสมบูรณ์ สื่อการเรียนทุกอย่างช่วยให้เรื่องหรือสาระที่เรียนรู้เป็นรูปธรรมเกิดความเข้าใจง่ายและเห็นจริง นอกจากสื่อการเรียนจะเป็นสิ่งของวัตถุแล้ว สื่อการเรียนยังหมายถึง กระบวนการจัดการเรียน การสอน และกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้สอนจัดขึ้นด้วย ซึ่งลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่เป็นสื่อการเรียนที่ดีต้องทำให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือกระทำ ได้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ในขณะที่ผู้สอนจะเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้สอนเป็นสื่อการเรียนอีกหนึ่งให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากการสังเกตแล้วตอบสนองและเลียนแบบ

4. สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ พืช หรือชุมชน ล้วนเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการศึกษาสำหรับผู้เรียน ผู้เรียนใช้เวลาเล่นอิสระในการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม ผู้ใหญ่ใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียน สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้เป็นแหล่งให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนรู้จากการสังเกต สัมผัส จัดกระทำและค้นคว้าด้วยตนเอง เราสามารถจำแนกสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ดังนี้

4.1 สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ในโรงเรียน หมายถึง ศูนย์การเรียนรู้หรือมุมการเรียนรู้อันที่ผู้สอนจัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ จำแนกเป็น 4 ประเภทดังนี้

1) มุมการเรียนรู้ถาวร หมายถึง มุมการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดไว้ในชั้นเรียนเป็นประจำ ไม่เปลี่ยนแปลง ผู้เรียนให้ความสนใจและใช้ประจำ ได้แก่ มุมหนังสือ มุมไม้บล็อก มุมบ้าน เป็นต้น

2) มุมเคลื่อนที่ เป็นมุมที่จัดสำหรับห้องเรียนที่มีขนาดเล็ก ลักษณะของมุมที่จัดให้เคลื่อนที่ได้สามารถหยิบ ยก เคลื่อนย้าย และเก็บได้สะดวก อาจจัดทำเป็นตู้ชุดเคลื่อนที่หรือทำเป็นตะกร้า หรือเป็นกล่องอุปกรณ์ แล้วทำมุมจัดเก็บให้สวยงาม มุมเคลื่อนที่ที่เป็นมุมชั่วคราว เช่น มุมศิลปะ มุมละคร มุมกิจกรรมเคลื่อนไหว เป็นต้น

3) มุมเปิด หมายถึง แหล่งเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดไว้นอกห้องเรียน เช่น สวนสมุนไพร สวนครัว ศูนย์ผีเสื้อ เป็นต้น มุมเปิดนี้รวมถึงบ่อน้ำ บ่อทราย ที่ผู้เรียนสามารถเล่นได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะน้ำ

ผู้เรียนจะเล่นเลอะเทอะ ถ้าเป็นมุมเปิดจะดูแลได้ง่ายกว่า แต่ถ้าหากว่าผู้สอนต้องการจะจัดเป็นกระบะทราย หรืออ่างน้ำในห้องเรียนก็ได้ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้ควรอยู่ในมุมเคลื่อนที่ที่ผู้สอนสามารถปรับใช้และเคลื่อนย้าย เก็บเข้าที่ได้เมื่อผู้เรียนไม่สนใจ หรือยังไม่ใช้เวลาเสรี

4) ศูนย์การเรียนรู้ เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดแยกเป็นห้องต่างหาก เรียกว่าศูนย์การเรียนรู้ ส่วนใหญ่มักเป็นแหล่งเรียนรู้ที่จำเป็นต้องใช้บริเวณมาก เพราะต้องติดตั้งอุปกรณ์หลากหลาย เช่น ศูนย์วิทยาศาสตร์หรือศูนย์ที่มีเสียงดังมาก เช่น ศูนย์ดนตรี เป็นต้น การจัดศูนย์การเรียนรู้มักจะใช้อุปกรณ์จริงขนาดเหมาะสมกับผู้เรียน ผู้เรียนสามารถจับ เรียนและฝึกปฏิบัติจริง ลักษณะของศูนย์การเรียนรู้ดังกล่าวนี้ได้แก่ ศูนย์วิทยาศาสตร์ ศูนย์ดนตรี ศูนย์งานไม้ ศูนย์คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

4.2 สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้นอกโรงเรียน ได้แก่ ผู้ทรงความรู้ พระ สถานที่ธรรมชาติ ชุมชน รวมถึงสถานที่ต่างๆ เช่น วัด พิพิธภัณฑ์ ล้วนแล้วแต่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับผู้เรียน สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้เป็นที่ยิ่งใหญ่สำหรับผู้เรียน สามารถเพิ่มหรือลดการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ เพราะสิ่งแวดล้อมเป็นตัวสนองปฏิสัมพันธ์ที่เป็นความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนและดีที่สุด ดังนั้นสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นประสบการณ์ผู้เรียนควรเลือกสรรให้เหมาะสม

สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีต้องสร้างเสริมให้ผู้เรียนร่วมมือกัน สื่อสารกัน เรียนรู้และทำงานร่วมกันเป็นสำคัญ (Seefeldt and Barbour, 1994 : 220) สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีควรมีลักษณะต่อไปนี้ เป็นอย่างน้อย

1. สนองความต้องการของผู้เรียน และกระตุ้นให้ผู้เรียนใฝ่รู้
2. ยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงได้ พื้นที่ในร่มต้องมีพื้นที่อย่างน้อย 35 ตารางฟุต ต่อผู้เรียน 1 คน (NAEYC, 1991) สำหรับกิจกรรมเคลื่อนไหว
3. เครื่องเรือนและสิ่งตกแต่งต้องมีขนาดพอเหมาะกับตัวผู้เรียน
4. สิ่งแวดล้อมในร่มต้องมีมุมสำหรับกิจกรรมและการเรียนรู้ต่างๆ
5. พื้นที่สำหรับกิจกรรมกลางแจ้งควรมีมากกว่า 200 ตารางฟุตต่อผู้เรียน 1 คน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้วิ่งได้ออกกำลังกายเต็มที่

5. ผู้ปกครอง การเรียนของเด็กปฐมวัยไม่ได้แยกบ้านออกจากโรงเรียน หรือแยกโรงเรียนออกจากบ้าน เพราะการศึกษาปฐมวัยเป็นการสานต่อการส่งเสริมพัฒนาการสู่การศึกษาที่เป็นการเรียนรู้อย่างเป็นระบบในสถานที่ที่เรียกว่า โรงเรียน การเรียนของเด็กปฐมวัยที่โรงเรียนซึ่งอาจเป็นสถานเลี้ยงเด็ก โรงเรียนเด็กเล็ก หรือโรงเรียนอนุบาลก็ตามต่างทำหน้าที่ทางการศึกษามากกว่าการดูแล ส่วนสถานเลี้ยงเด็ก จะเน้นการดูแลมากกว่าการศึกษา การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้ปกครองจะช่วยให้ผู้สอนเข้าใจลักษณะสำคัญของผู้เรียน ผู้ปกครองเข้าใจในการศึกษาที่โรงเรียนให้แก่ผู้เรียน

ผู้สอนกับผู้ปกครองมีหน้าที่ในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนเหมือนกัน ตรงที่ต้องส่งเสริมพัฒนาการและให้การดูแลเพียงแต่คนละบทบาทคนละพันธกิจ หากประสานบทบาททั้งสองคนเข้าด้วยกัน โอกาสของผู้เรียนจะได้รับการดูแลและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ เพราะผู้สอนรู้จักข้อมูลผู้เรียนที่บ้าน ผู้ปกครองรู้จักข้อมูลผู้เรียนที่โรงเรียน การแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันเป็นตัวเชื่อมให้การพัฒนาและดูแลผู้เรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง คุณค่าของการทำงานร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้ปกครองมีผลดีต่อผู้ปกครองในแง่ของผู้ปกครองได้เรียนรู้รูปแบบของผู้สอน เห็นตัวอย่างการสอนที่มีประสิทธิภาพจากผู้สอน ในขณะที่เดียวกันผู้ปกครองเกิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนปัญหาและความคับข้องใจกับผู้ปกครองด้วยกัน ผลที่ผู้สอนและโรงเรียนได้รับมากคือ ความร่วมมือจากผู้ปกครองในการทำกิจกรรมอาสาสมัครของผู้ปกครองที่โรงเรียน ส่วนทางด้านผู้เรียนผลที่เกิดขึ้นคือ ผู้เรียนมีทักษะทางวิชาการเพิ่มขึ้น มีอัธมโนทัศน์ต่อตนเองที่ดี มีภาษาที่ฉลาดและพัฒนาทักษะของการเรียนรู้ (Gordon and Browne, 1985 : 178 - 179)

ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีส่วนทั้งการดูแลและการศึกษาแก่ผู้เรียนร่วมกับโรงเรียนในฐานะของผู้ให้ข้อมูลและผู้สนับสนุนการศึกษา การมีส่วนร่วมทางการศึกษาของผู้ปกครอง ทำให้ผู้ปกครองสามารถเชื่อมสานความเป็นอยู่ การดูแล และการให้ความรู้แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่องจากบ้านสู่โรงเรียน และจากโรงเรียนสู่บ้าน การร่วมมือของผู้ปกครองอย่างจริงจังเกิดผลลัพธ์ในทางบวกกับผู้เรียน ปรับปรุงการสื่อสารที่ดีระหว่างผู้ปกครองกับผู้เรียน ปรับปรุงทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อโรงเรียน และเพิ่มความต้องการไปโรงเรียนด้วย (Epanchin et. Al, 1995 : 89) ซึ่งไม่แต่เพียงเท่านั้น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยจะช่วยให้การส่งเสริมพัฒนาการผู้เรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาคงไม่เพียงแต่การมารับทราบข้อมูลทางการศึกษาเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการร่วมจัดการศึกษาและการเรียนการสอนที่สร้างคุณค่าทางการศึกษาสำหรับผู้เรียนปฐมวัย ทำให้เด็กปฐมวัยได้รับการดูแลส่งเสริมพัฒนาการอย่างมีคุณภาพ ผู้ปกครองได้เรียนรู้เกี่ยวกับผู้เรียนสามารถพัฒนาการดูแลผู้เรียนให้ได้ดี ส่วนผู้สอนมีโอกาสร่วมสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง ลดข้อขัดแย้ง เกิดการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนร่วมกันด้วยสัมพันธภาพที่ดีที่เกื้อหนุนกันและกัน (Hildebrand, 1991 : 443 - 434)

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเกิดได้ทั้งที่บ้านและโรงเรียน

การให้เด็กได้สัมผัส ได้รับประสบการณ์ตรง

จะสร้างสานการเรียนรู้ที่ดีให้กับเด็ก

บทที่ 2 การสอนเด็กปฐมวัย

(กุลยา ตันติผลาชีวะ. รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ : เบรน-เบส บั๊ค, 2551.)

การสอนมีความหมายกับคนมาก คนเกิดมาทุกคนไม่สามารถเกิดการตระหนักรู้ หรือตรัสรู้ด้วยตนเองในทุกเรื่อง โดยเฉพาะผู้เรียน การกระตุ้นด้วยปฏิสัมพันธ์ทำให้คนเรียนรู้ ไวโกตสกี (Vygotsky, 1896 - 1934) กล่าวถึงจุดบอดของการเรียนรู้ หรือ Zone of proximal ระบุว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้โดยผ่านประสบการณ์ แต่การรู้กระจ่างต้องเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้ที่สามารถมากกว่า อาจเป็นผู้ใหญ่หรือเพื่อน การได้รับคำชี้แนะจากผู้สอนหรือผู้ใหญ่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและรอบรู้มากขึ้น อย่าลืมว่าการสอนไม่ใช่การบอก แต่การสอนที่แท้จริงคือการสร้างให้เรียนรู้

จุดประสงค์การสอนปฐมวัยศึกษา

การสอนเด็กปฐมวัยไม่ใช่การบอกหรือให้ข้อมูล หรือบรรจุสิ่งที่ผู้ใหญ่คิดว่าต้องรู้ลงในสมองผู้เรียนแต่การสอนระดับปฐมวัยเป็นการสร้างสรรค์ให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยผ่านกิจกรรมที่ทำทลายกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จุดประสงค์ของการสอนปฐมวัยมีเป้าหมายอยู่ที่การส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของผู้เรียน ส่งเสริมพัฒนาการจากจิตนิยม และส่งเสริมพุทธิปัญญา ในขณะที่การสอนในระดับประถมศึกษาขึ้นไปจะเน้นที่พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

การสอนปฐมวัยศึกษา ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เรียนอย่างมีเงื่อนไข แต่การสอนเด็กปฐมวัยเป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยการเรียนรู้ โดยการสอนนั้นต้องส่งเสริมพัฒนาการผู้เรียนได้ครอบคลุมทุกด้านตรงกับความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน ในขณะเดียวกัน การเรียนรู้นั้นต้องเป็นการวางพื้นฐานความรู้ และเตรียมความพร้อมเพื่ออนาคตผู้เรียนอย่างน้อยนอกจากผู้เรียนจะได้เรียนรู้การมีเพื่อน เรียนรู้การดูแลตนเอง เรียนรู้การเป็นผู้มีอารมณ์ที่ดีแล้วในแง่ของพุทธิปัญญา (cognitive growth) ผู้เรียนควรได้รับการกระตุ้นให้คิด รู้จักการใช้เหตุผลสรุปและประเมินตามสิ่งที่ต้องการได้ ผู้เรียน ควรได้เรียนรู้สิ่งต่อไปนี้ด้วย (Hildebrand, 1991 : 130)

1. เข้าใจโลกรอบตัว
2. เข้าใจประชาชนและสิ่งต่างๆ
3. เข้าใจร่างกายตนเอง การรับความรู้สึกและรู้จักวิธีที่จะดูแล
4. รู้จักที่จะใช้ภาษาและรูปแบบของการสื่อสารที่ชัดเจน
5. รู้จักเลือกและตัดสินใจอย่างเป็นอิสระ
6. รู้จักทำสิ่งที่ถูกต้อง สอดคล้องกับค่านิยมท้องถิ่น ชาติ และชุมชนโลก

ในการสอนผู้เรียนควรได้ฝึกหัดการคิด การแก้ปัญหา การจินตนาการ และการสร้างสรรค์ ผลงานตามศักยภาพแห่งวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับผู้เรียนอายุ 3 – 5 ปี

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับผู้เรียนอายุ 3 – 5 ปี เป็นการจัดการศึกษา ในลักษณะของการอบรม เลี้ยงดูและให้การศึกษา ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับผู้เรียนอายุ 3 – 5 ปี มุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และ สติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัยความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลจึง กำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

ลักษณะของการสอนปฐมวัยศึกษา

การสอนปฐมวัยศึกษา เป็นการเรียนการสอนแบบ “พหุจุดประสงค์” ซึ่งหมายความว่า การสอน ปฐมวัยศึกษาไม่ได้มุ่งที่การพัฒนาปัญญาแต่เพียงอย่างเดียว แต่การสอนระดับปฐมวัยศึกษา เป็นการสอน ที่หมายถึงการดูแล การส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเติบโตอย่างมีคุณภาพ และมีฐานความ สามารถพร้อมที่จะเรียนในระบบโรงเรียน การสอนปฐมวัยศึกษาจึงไม่ใช่การสอนเนื้อหา แต่คือการพัฒนา และสร้างเสริมการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ตามวัย

เนื่องจากปฐมวัยเป็นวัยของพัฒนาการ ซึ่งแต่ละชั้นแต่ละอายุต่างกันมาก แม้ห่างกันเพียงเดือนเดียว ข้อจำกัดของการเรียนการสอนระดับปฐมวัยศึกษา คือ วุฒิภาวะของผู้เรียนปฐมวัยจะพัฒนาตามลำดับ ไม่ครบสมบูรณ์พร้อมกัน ผู้สอนผู้สอนจะต้องใช้ความระมัดระวังมาก ผู้สอนต้องตระหนักถึงอายุ พัฒนาการ วุฒิภาวะ และจุดประสงค์ของการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยการสอนเด็กปฐมวัยไม่ใช่การบอกหรือใส่ข้อมูลลงในสมองผู้เรียน แต่การสอนเด็กปฐมวัยเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เสริมพัฒนาการตามวัยให้สมองเต็มศักยภาพ โดยสอดคล้องกับข้อจำกัดของพัฒนาการ เช่น ผู้เรียนอายุ 3-4 ขวบ ยังเขียนหนังสือไม่เป็น ก็ให้สื่อความรู้ด้วยภาพ ฟังนิทานเพื่อเรียนรู้ภาษา เรียนรู้นิยามด้วยการชิมชงนิทาน เป็นต้น

กิจกรรมการเรียนรู้ระดับปฐมวัยศึกษา ต้องเป็นกิจกรรมแบบ “พหุจุดประสงค์” นั่นคือมีความหลากหลายของการเรียนรู้จากเรื่องเดียวกัน ปัจจุบันใช้คำว่า บูรณาการ การสอนปฐมวัยศึกษาต้องการบูรณาการทั้งความรู้และการสร้างเสริมพัฒนาการไปพร้อมกัน ผู้สอนต้องคัดสรรกิจกรรมการเรียนรู้ หรือเลือกรูปแบบการเรียนการสอนให้เด็กปฐมวัยสามารถสร้างสรรค์การเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการได้อย่างครอบคลุม ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และคุณธรรม

เด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้โดยผ่านการกระทำ และการสัมผัสวัตถุสิ่งของ มากกว่าการบอกข้อเท็จจริงจากผู้ใหญ่ การอธิบาย การบอก การพูดให้ผู้เรียนเป็นผู้รับจึงไม่ใช่การสอนระดับปฐมวัยศึกษา แต่สิ่งที่ผู้สอนเด็กปฐมวัยสามารถใช้เป็นสื่อให้การศึกษาแก่ผู้เรียนปฐมวัยที่ง่ายและตรงกับวัยของผู้เรียน คือ การเล่น

การเล่น เป็นสื่อกลางที่ช่วยให้ผู้เรียนซึมซับสารสนเทศใหม่ หรือเก็บบันทึกความจำ การกระทำของตนเองได้จากการเล่น (Hauser-Cram et.al.1991 : 81) ในขณะเดียวกัน ในการสอนของผู้สอนต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสนทนา อภิปราย เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยกับภาษาและฝึกหัดภาษา ผลที่ตามมาคือการเรียนรู้และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งเป็นแนวทางสู่การพัฒนาผู้เรียนทางสังคม การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนปฐมวัย ต้องสอดคล้องและครอบคลุมพัฒนาการของผู้เรียน ซึ่งตารางกิจกรรมประจำวันสำหรับผู้เรียน จะเป็นสื่อช่วยจัดการเรียนการสอนผู้เรียนอย่างหนึ่ง ที่นอกจากช่วยฝึกผู้เรียนให้มีระเบียบวินัยแล้ว ตารางกิจกรรมประจำวันยังช่วยผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ครอบคลุมพัฒนาการของผู้เรียนด้วย

การสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอนทุกระดับการศึกษาเพราะการสอนคือการเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยการเรียนรู้ ดังนั้นถ้าต้องการให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมต้องทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ก่อน ซึ่งการสอนที่จะบรรลุเป้าหมายนี้ได้ต้องเป็นการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเรียนได้ดี และมีความสุขกับการเรียน การสอนที่ผู้เรียนจะมีความสุขได้ก็คือ การสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับการศึกษปฐมวัยจึงหมายถึง การสอนที่มีหลักการอย่างน้อย 3 ประการคือ

1. การสอนเน้นสอดคล้องกับพัฒนาการและวุฒิภาวะตามวัยของผู้เรียน
2. การสอนเน้นสอดคล้องตรงกับความต้องการของผู้เรียนตามวัย ที่หมายถึงความอยากรู้ อยากรู้อยากเห็น และอยากเข้าใจของแต่ละวัยการศึกษา
3. การสอนเน้นเป็นการวางพื้นฐานการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนต่อไปในอนาคตที่เรียกว่า การเตรียมความพร้อม

เออร์นสไตน์และฮันกินส์ ได้จำแนกลักษณะของการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ออกเป็น 4 รูปแบบคือ 1) แบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 2) แบบเน้นประสบการณ์เป็นศูนย์กลาง 3) แบบอิสระหรือเสรี และ 4) แบบมนุษยนิยม (Ornstien and Hunkins, 1993 : 249-254) แต่ในที่นี้เพื่อให้เข้าใจแก่การเข้าใจ จึงจำแนกการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็น 3 ลักษณะใหญ่ ดังนี้

1. การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-centered approach) เป็นการสอนที่ผู้สอนวางแผนการเรียนการสอนที่ให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนและลงมือกระทำด้วยตนเอง (active learning) เกิดการค้นพบด้วยความสนใจและสนุกกับการเรียน
2. การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นฐาน (Learner-based approach) เป็นการสอนที่ผู้สอนกระตุ้นหรือมอบหมายให้ผู้เรียนเลือกคิด เลือกเรียนตามความสนใจ ด้วยการค้นคว้าหาข้อมูลที่จะเรียนเอง โดยใช้ประสบการณ์การเรียนรู้และความชำนาญของตนเป็นฐาน มีผู้สอนร่วมเป็นที่ปรึกษาสำคัญ
3. การเรียนเสรี (independent study) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควบคุมกำกับตนเองเป็นอิสระจากชั้นเรียน สามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามความสนใจอย่างเต็มศักยภาพ อาจเรียนคนเดียวหรือเรียนร่วมเป็นกลุ่มก็ได้

การสอนระดับปฐมวัยศึกษาจะเน้นการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยผู้สอนวางรูปแบบการสอน กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ จัดกระทำจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยภาพลักษณะการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือ

1. ให้การเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติและใช้ประสบการณ์ตรงในการได้หิบบ จับ สัมผัสอุปกรณ์
2. การมีส่วนร่วมในการคิดและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้
3. ผู้สอนสนับสนุนการเรียนรู้ และพัฒนาปฏิสัมพันธ์เพื่อการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือเดิมวงการศึกษาคำว่า การสอนเน้น เป็นเรื่องเดียวกันซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ต้องเน้นถึงความต้องการและความเหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล

แต่ได้เรียนร่วมกัน โดยใช้วิธีการทางกิจกรรมที่หลากหลายภายใต้จุดประสงค์เดียวกัน (Cleave and brown, 1991 : 73) สิ่งที่คุณสอนต้องคำนึงถึง เมื่อต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ความสนใจของผู้เรียน ความต้องการจำเป็นของผู้เรียน และความสามารถในการเรียนรู้ตามวัย

ความสนใจของผู้เรียน การสอนโดยเน้นความสนใจของผู้เรียน ในที่นี้ไม่ได้หมายถึง การให้ผู้เรียนเลือกเรื่องที่คุณเรียนสนใจเรียนเท่านั้น แต่หมายถึงการสร้าง ความสนใจการเรียนรู้ของคุณเรียน ด้วยกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด ได้ลงมือปฏิบัติ โดยเฉพาะกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรง กิจกรรมต้องมีความหลากหลาย ผู้เรียนได้เปลี่ยนบรรยากาศ ได้เคลื่อนย้ายที่เรียน ได้สัมผัสสิ่งที่เรียนรู้ ผู้เรียนจะชอบมาก

ความต้องการจำเป็นของผู้เรียน เด็กปฐมวัยต้องการแสดงออก ต้องการกระทำ ต้องการค้นคว้า และใคร่เรียนรู้ กิจกรรมที่สนองความต้องการจำเป็นนี้ ต้องมีลักษณะจูงใจ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูด ได้แสดง และเกิดความภาคภูมิใจ การให้เรียนร่วมเป็นกลุ่ม ให้ทำงานกับเพื่อน จะช่วยผู้เรียนให้เพลิดเพลินไปกับการเรียน

ความสามารถในการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย จะต้องเป็นการบูรณาการเป็นหนึ่งเดียว เพราะโดยวัยของคุณเรียนแล้ว ผู้เรียนไม่สามารถรับรู้เนื้อหาแต่ละเนื้อหา แล้วนำมาบูรณาการได้ ดังนั้นในกิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่คุณสอนจัด ต้องจัดผสมผสานให้หลากหลายวิชา (Cleave and brown, 1991 : 48) ซึ่งความหมายว่าคุณสอนต้องบูรณาการความรู้ลงในกิจกรรม ความยากง่ายของสาระความรู้ ต้องสอดคล้องกับความสามารถตามวัยและพัฒนาการทางสติปัญญาของคุณเรียน ตัวอย่างเช่นผู้เรียนอายุ 3-4 ขวบ นับเลขได้ 1-5 เป็นต้น

คุณสมบัติของกิจกรรมที่คุณสอนจัดขึ้นไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในชั้นเรียนหรือนอกชั้นเรียนก็ตามต้องเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นจากหลักการ 3 ประการ ดังนี้

1. มีความสุข บรรยากาศการดำเนินกิจกรรมต้องเป็นการเรียนอย่างผ่อนคลายไม่เครียดเป็นธรรมชาติแบบสบายๆ ไม่ข่มขู่ เพราะความรู้สึกกังวลของคุณเรียนมีผลต่อการเรียนรู้ ผู้เรียนที่กังวลให้มีปัญหากับการเรียนรู้ ปกติเด็กปฐมวัยพร้อมที่จะเรียนและอยากที่จะเรียน บรรยากาศการเรียนที่ดีจะสร้างให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่รวดเร็ว
2. มีกำลังใจ การให้กำลังใจนี้ ไม่ได้หมายถึงการให้ของขวัญรางวัล แต่หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ของคุณสอนกับคุณเรียน การตอบสนองด้วยคำพูด ท่าทางที่ดีของคุณสอนจะสร้างความมั่นใจให้กับคุณเรียนทำหายคุณเรียนให้อยากเรียนรู้ เป็นกำลังใจให้กับคุณเรียน ทำให้คุณเรียนกล้าคิด กล้ากระทำ เกิดความองงามทางปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนที่ขาดกำลังใจจะหงอยเหงาขาดความฉลาดทางปัญญาและอารมณ์ เมื่อเกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย จะซึมลึกเข้าไปในความรู้สึกนึกคิดกลายเป็นคุณเรียนไม่กล้าคิด ไม่กล้าทำ และไม่ฉลาด โดยไม่รู้ตัว

3. ความสำเร็จในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนควรได้เห็นความสำเร็จในการเรียนของตน การทำงานสำเร็จเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนทำดีในอนาคต อยากรเรียนรู้โดยต่อเนื่องตลอดชีวิต กิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำได้จริงตามศักยภาพและวุฒิภาวะของผู้เรียน และประสบความสำเร็จได้ด้วยตนเอง

การจัดการเรียนการสอน

การสอนเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์การเรียนรู้และพัฒนาคน การเรียนรู้และการสอนทำให้คิดเชื่อมโยงความรู้ได้รวดเร็วกว้างขวางกว่าผู้ไม่ได้รับการสอน ผู้เรียน 6 ขวบแรก เป็นขบวนการของการพัฒนา การจัดการเรียนการสอนที่ถูกต้องจะสร้างการเรียนรู้และพัฒนาความงอกงามทางปัญญา ผู้สอนไม่ว่าจะเป็นผู้สอนหรือพ่อแม่ ต่างมีสิทธิ์เท่ากันในการสอนผู้เรียนเพื่อพัฒนา แต่ผู้สอนเป็นผู้มีศักยภาพทางการสอนมากกว่า เพราะผ่านการศึกษาและเรียนรู้ครุศึกษามาโดยตรง ผู้สอนจึงเป็นผู้รับผิดชอบที่จะใช้หลักการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจัดการเรียนการสอนผู้เรียนให้คิดเป็นและแก้ปัญหาเป็น

การสอนให้คิดเป็น

การสอนเด็กปฐมวัยไม่ใช่การบอกผู้เรียนให้ทำตามคำสั่งของผู้สอน แต่การสอนเด็กปฐมวัยคือการแนะนำแนวทางและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผู้สอนจัดให้การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมของผู้สอน สามารถใช้เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการอยากเรียนรู้ นอกจากนี้ผู้สอนต้องมีอุปกรณ์และกิจกรรมที่ทำท่าย โดยผู้สอนสังเกตผู้เรียนอย่างเข้าใจและกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด และเพิ่มสิ่งทำท่ายที่จะทำให้เกิดการคิดก้าวไกลด้วย (McKee and Paciorek, 1989 : 91 - 93) การสอนผู้เรียนให้คิด เป็นหน้าที่ของผู้สอน การเรียนรู้ที่อยู่กับตัวเองและจำได้นาน เกิดจากการที่ผู้เรียนได้คิดในระหว่างการทำกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้สอนออกแบบ หรือพัฒนา

วิธีการสอนให้เด็กปฐมวัยคิด ที่สำคัญอยู่ที่ผู้สอนต้องสามารถจับประเด็นปัญหาการคิดของผู้เรียนให้ได้ แล้วกระตุ้นด้วยคำถามขยายความคิด คือคำถามว่าทำไม เพราะอะไร ในกรณีที่เป็นปัญหาที่ยาก ผู้สอนอาจเริ่มต้นคำถามด้วยการปูความรู้ก่อน ตัวอย่างเช่น ทำไมราชสีห์จึงมาช่วยหนู ปราบกฏผู้เรียนล้มข้อมูลตอนหนูช่วยราชสีห์ เป็นต้น คำถามที่ผู้สอนให้ถามผู้เรียน ควรเป็นคำถามปลายเปิดที่ผู้เรียนสามารถคิดตอบอย่างหลากหลาย อย่าใช้คำถามปิด เช่น หนูไปช่วยใคร ราชสีห์คิดอะไร คำถามปลายปิด เป็นคำถามที่เน้นความจำอย่างเดียว

กิจกรรมการเรียนการสอนสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดคำตอบได้แต่การขยายความคิดให้งอกงามต้องมาจากการใช้คำถามของผู้สอน โดยเฉพาะในระหว่างกิจกรรม ขณะที่ผู้เรียนกำลังเผชิญปัญหา ข้อสำคัญผู้สอนหลายคนพยายามใช้กิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิด ด้วยการจัดรูปแบบกระบวนการดำเนินกิจกรรม

ที่หลากหลาย ชับซ้อนน่าสนใจ แต่เมื่อนำไปใช้แล้วผู้เรียนไม่ได้คิด เหตุผลที่สำคัญมี 2 ประการ ประการแรก เวลาการเรียนการสอนน้อยเกินไป เวลาที่ใช้ส่วนใหญ่หมดไปกับกระบวนการดำเนินกิจกรรม ส่วนเวลาของการสร้างสรรค์องคกรทางความคิดไม่มี หรือไม่ทันสมัย กลายเป็นผู้สอนคิดให้เอง ซึ่งเป็นความสูญเปล่าทางการสอน ถ้าผู้สอนต้องการสอนให้ผู้เรียนได้คิดต้องใช้เวลามากพอให้ผู้เรียนได้คิด โดยเฉพาะเด็กปฐมวัย ซึ่งมีประสบการณ์ต้นทุนน้อย พัฒนาการทางปัญญายังไม่เป็นนามธรรมมากพอ ผู้สอนต้องให้ผู้เรียนมีการสะสมประสบการณ์ต้นทุนด้วยตัวผู้เรียนเอง ด้วยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถสัมผัส คิดค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ประการที่สอง การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนคิดครุต้องไม่เป็นผู้บอกชี้แนะให้แก่ผู้เรียนหรือผู้สอนคิดเสียเอง ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการคิด นอกจากเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดด้วยคำถามแล้ว อย่างน้อยผู้สอนควรฝึกผู้เรียนให้คิดแบบอุปนัย หรือ คิดแบบนิรนัยจากข้อมูลง่ายๆ ที่ผู้เรียนรับรู้

การสอนให้แก่ปัญหา

เด็กปฐมวัยมีวิธีการแก้ปัญหาที่จำกัด ผู้เรียนจะเริ่มแก้ปัญหาด้วยการลองผิดลองถูก และใช้การสังเกตเพื่อจดจำวิธีแก้ปัญหานั้น เหตุที่ผู้เรียนไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ เพราะผู้เรียนมีข้อมูลความรู้น้อยประการหนึ่ง กับอีกประการหนึ่งผู้เรียนยังมีวุฒิภาวะไม่มากพอที่จะแก้ปัญหา ผู้สอนมีส่วนช่วยผู้เรียนได้มาก ในแง่ของการสนับสนุนและให้แนวทางแก่ผู้เรียน ในการเรียนรู้วิธีแก้ปัญหาด้วยแนวคิดที่ถูกต้อง มีวิธีการเรียนการสอนเพื่อฝึกแก้ปัญหาหลายวิธีในปัจจุบัน เช่น การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ การจัดการเรียนการสอนแบบไฮสโคป เป็นต้น ล้วนแล้วแต่มีการคิดวางแผน การลงมือปฏิบัติ ติดตามผลและค้นหาคำตอบด้วยตนเอง พื้นฐานมโนทัศน์ที่ดีมีส่วนช่วยผู้เรียนมาก การที่ผู้เรียนได้ฝึกเรียนรู้ความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ข้อความรู้ และแปลความ จะทำให้ผู้เรียนคิดการแก้ปัญหาได้หลายแนวทางมากขึ้น การสอนให้ผู้เรียนแก้ปัญหาเป็นกระบวนการสอนเพื่อฝึกให้ผู้เรียนคิดอย่างหนึ่ง แต่เป็นการคิดแบบประเมินสถานการณ์ เช่น ถ้ามีปัญหาสีน้ำไม่มีจะระบายสีภาพด้วยอะไร เป็นต้น

การเรียนรู้เป็นกระบวนการผู้เรียนคือศูนย์กลางของกระบวนการ คือผู้กระตุ้นกระบวนการด้วยการส่งเสริมผู้เรียนได้เกิดการคิดจากกิจกรรมที่ผู้สอนจัดขึ้น ตามระดับความรู้และการตระหนักของผู้เรียน ด้วยการคิด และได้แสดงออกอย่างอิสระ (Cromwell, 1994 : 177) การเน้นผู้เรียนว่าเป็นปัจเจกบุคคลหรือบุคคลที่มีความเฉพาะตนนั้นเริ่มมาจากแนวคิดของเพลโต (Plato) นักปรัชญาชาวกรีก ซึ่งให้ความเห็นไว้ว่าการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนนั้น ต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางปัญญาและความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของผู้เรียน โดยเขียนไว้ในหนังสือชื่อว่า The Republic (สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539 : 9) จากแนวคิดนี้ต่อมาได้มีผู้นำใช้เพื่อพัฒนาการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้สอนปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาที่เน้นการดูแลและสร้างการเรียนรู้ไปพร้อมกัน ผู้สอนเด็กปฐมวัยต้องมีความสามารถทั้งด้านการดูแลและการสอนผู้เรียน ซึ่งสมรรถนะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับผู้สอนเด็กปฐมวัยที่จะต้องมี ดังนี้ (Spodek and Saracho, 1994 : 3-4)

1. มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสุขภาพและมาตรการรักษาความปลอดภัย ผู้สอนเด็กปฐมวัยต้องรับผิดชอบดูแลสุขภาพผู้เรียน ขณะผู้เรียนอยู่โรงเรียนทั้งด้านความเจ็บป่วย ดูแลความปลอดภัยเกี่ยวกับเครื่องมือ เครื่องใช้ และสถานที่ในโรงเรียน
2. เทคนิคการนำเสนอให้กับผู้เรียน ผู้สอนต้องรู้เทคนิคในการวางแผนจัดการเรียนการสอน และสร้างมุมเรียนรู้ สามารถใช้มุมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างแท้จริง
3. เทคนิคการจัดการชั้นเรียน ผู้สอนต้องสามารถทำให้ชั้นเรียนสงบ มีวินัยน่าเรียน โดยไม่มีการลงโทษผู้เรียน สามารถจัดห้องเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
4. ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ผู้สอนต้องรู้ว่าสอนผู้เรียนเด็กปฐมวัยไม่เพียงแต่ดูแลผู้เรียนและให้ความปลอดภัยแก่ผู้เรียน หรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสนใจเท่านั้นแต่ผู้สอนยังต้องรู้ถึงภาวะแวดล้อมของชีวิตและบริบทที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนต่อไป

องค์ประกอบที่จะทำให้ผู้สอนสามารถใช้สมรรถนะดังกล่าวนี้ได้ ผู้สอนเด็กปฐมวัยต้องมีความรู้ด้านพัฒนาการของผู้เรียน จิตวิทยา และการศึกษาที่สามารถนำมาประยุกต์ได้เหมาะสมกับวัยและความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละช่วงอายุ ผู้สอนเด็กปฐมวัยต้องตระหนักเสมอว่าผู้เรียนแต่ละคนมีพัฒนาการช้าเร็วต่างกัน

บทบาทหน้าที่ของผู้สอนเด็กปฐมวัย

ผู้สอนเด็กปฐมวัยเป็นผู้ประกอบวิชาชีพแนะแนวและอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ด้วยการสอน ซึ่งหมายถึงกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ในการสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน (Andersons and Burns, 1989 : 7-9) ตามความหมายดังนี้

1. การสอน คือ กิจกรรมหรือกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น
2. การสอน คือ กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คือ ผู้สอนกับผู้เรียนผ่านการสื่อสารภาษา
3. การสอน คือ ความตั้งใจที่จะทำให้อีกบุคคลหนึ่งเปลี่ยนแปลงวิธีการหรือพฤติกรรมในสิ่งที่ไม่รู้มาเป็นผู้รู้

จากความหมายของการสอน จะเห็นได้ว่าผู้สอนมีหน้าที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ให้เกิดขึ้นบทบาทหน้าที่ของผู้สอนในการสอนที่สำคัญ จึงมีดังนี้

1. ผู้วางแผนการสอน การสอนคือ การใช้แผนพฤติกรรมที่ผู้สอนจัดเตรียมมาจากพื้นฐานหลักการเรียนรู้ และทฤษฎีพัฒนาการผู้เรียน ผ่านการสอนและการจัดชั้นเรียน เพื่อการเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดี (Levine and Nolan, 1996 : 4) แผนพฤติกรรมที่กล่าวนี้คือ แผนการสอนที่ผู้สอนเป็นผู้พัฒนาให้มีขึ้นอาจเป็นทั้งแผนระยะยาว และแผนระยะสั้น ซึ่งหมายถึง แผนการสอนประจำบทเรียน ที่สร้างขึ้นเพื่อให้เหมาะกับผู้เรียนในชั้นเรียนของผู้สอนที่สุด

2. ผู้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อผู้สอนกำหนดแผนการสอนได้แล้ว สิ่งที่ผู้สอนกระทำต่อมาก็คือ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การสอนของผู้สอน ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดว่า ถ้าต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามจุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาต้องมีลักษณะอย่างไร และแต่ละแผนผู้สอนเตรียมอะไร สำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. ผู้สอน หมายถึง การนำแผนการสอนสู่การปฏิบัติ ในการทำงานส่วนผู้สอน ผู้สอนต้องทำหน้าที่ดังนี้

- เตรียมสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนค้นคว้าและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจเป็นผู้สอน ผู้ใหญ่ ผู้เรียนด้วยกัน หรืออุปกรณ์
- เตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมการแสดง กิจกรรมวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ตัวต่อ การอ่านหนังสือ ศิลปะ หรือการแสดงดนตรีเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายแล้วสนุกกับการเรียน
- เตรียมสื่อการสอน ผู้สอนควรเตรียมอุปกรณ์ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้เอกสารหรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้เพียงพอทุกคน อย่าให้ผู้เรียนต้องรอหรือขอเพื่อนเพราะจะทำให้ผู้เรียนเบื่อ ไม่อยากเรียน
- ทำการสอน ผู้สอนต้องเดินไปหาผู้เรียนเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มเพื่ออำนวยความสะดวก และมีส่วนร่วมกับผู้เรียนในการใช้อุปกรณ์ การทำกิจกรรม การตอบคำถาม การช่วยเหลือชี้แนะงานที่ซับซ้อนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการคิด และทดลองด้วยตนเอง

การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ อยู่ที่ความสามารถของผู้สอนในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้กิจกรรมให้มากที่สุด สิ่งที่จะสนับสนุนประสิทธิภาพการสอนผู้สอนอีกอย่างหนึ่งคือ การให้โอกาสผู้เรียนได้สัมผัส จับต้อง ลงมือกระทำและสืบค้นด้วยตนเอง ได้เรียนรู้ร่วมกับเพื่อนเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่ม มีความสุขกับสิ่งที่เลือกเรียนรู้ และประสบการณ์นั้นควรเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียน

4. **ผู้ประเมินผลการสอน** การสอนเด็กปฐมวัย เป็นการส่งเสริมพัฒนาการผู้เรียนตอบสนองความต้องการของผู้เรียน เพื่อการเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต การจัดการเรียนการสอนที่ดีต้องสอดคล้องกับ 1) ความสนใจของผู้เรียน 2) ความต้องการจำเป็นของผู้เรียน 3) ความแปลกใหม่และความหลากหลายของกิจกรรม 4) ความสำเร็จในการเรียน 5) ความรู้สึกของผู้เรียน 6) กำลังใจ 7) ความสามารถในการเรียนรู้ ซึ่งการประเมินผลการสอนจะเป็นงานที่ผู้สอนจะทำเป็นสิ่งสุดท้าย หรือระหว่างการสอน เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของการสอนของผู้สอนว่าสามารถสร้างให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้สูงสุดเพียงใด มีประเด็นข้อมูลใดที่ต้องแก้ไขและพัฒนา การประเมินจะช่วยบอกผู้สอนได้ว่า การสอนของผู้สอนมีสัมฤทธิ์ผลเพียงใดด้วย

บทที่ 3 สภาพปัญหาการเรียนการสอนบนพื้นที่สูง

จังหวัดเชียงรายโดยเฉพาะในเขตพื้นที่สูงมีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่มากมาย และผู้เรียนกลุ่มนี้โดยทั่วไปจะมีผลการเรียนภาษาไทยอยู่ในระดับต่ำ จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระดับชั้นปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2556 (ผล NT) พบว่าผู้เรียนที่อยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ซึ่งมีผู้เรียนทั้งหมด 3,400 คนมีความสามารถด้านภาษาไทยอยู่ในเกณฑ์ต้องปรับปรุงอยู่ที่ร้อยละ 23.32 อยู่ในระดับพอใช้ร้อยละ 32.71 อยู่ในระดับดี 29.06 อยู่ในระดับดีเยี่ยม 14.91 **สาระการเรียนรู้ที่เขตพื้นที่ควรเร่งพัฒนาเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของเขตพื้นที่ ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ สองอันดับแรกได้แก่ สาระการอ่าน และสาระการเขียน** (อ้างอิงจากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2556 ฉบับที่ 5 – ค่าสถิติระดับเขตพื้นที่แยกตามสาระการเรียนรู้ เขตเชียงรายเขต 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิชาภาษาไทย)

จากการลงพื้นที่ของทีมวิจัยเพื่อสำรวจปัญหาการใช้ภาษาไทยของผู้เรียนในเขตพื้นที่สูงกลุ่มโรงเรียนในเขตความรับผิดชอบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 จังหวัดเชียงราย ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม 2557 จำนวน 31 โรงเรียน พบว่าผู้เรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่ดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นผู้เรียนชาติพันธุ์ ภาษาแม่และภาษาที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่ไม่ใช่ภาษาไทย บทบาทภาษาไทยจะมีเฉพาะการสื่อสารในชั้นเรียนเท่านั้น จากการสอบถามผู้สอนผู้รับผิดชอบรายวิชาภาษาไทยถึงสาเหตุที่ผลการเรียนภาษาไทยของผู้เรียนต่ำกว่าเกณฑ์ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกัน คือ ผู้เรียนชาติพันธุ์ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาไทย เพราะค่านิยมในชุมชนมักจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนภาษาอื่นที่มีบทบาทด้านเศรษฐกิจมากกว่า เช่น ภาษาจีน เป็นต้น ผู้เรียนมีเวลาในการฝึกฝนภาษาน้อย เนื่องจากครอบครัวเป็นชาติพันธุ์ผู้เรียนกลุ่มนี้กลับไปบ้านก็ใช้ภาษาชาติพันธุ์ในการสื่อสารกับ

ครอบครัว หรือชุมชน ปัญหาผู้สอนที่เชี่ยวชาญภาษาไทย หรือผู้สอนที่มีวุฒิภาษาไทยโดยตรงมีน้อย บางโรงเรียนไม่มีเลยก็ต้องมอบหมายให้ผู้สอนที่จบสาขาอื่นมาสอนวิชาภาษาไทยแทน ซึ่งผู้สอนกลุ่มนี้จะขาดทักษะและความรู้ในการสอนภาษาไทย ปัญหาผู้สอนไม่รู้ภาษาชาติพันธุ์ทำให้มีปัญหาในการสื่อสารกับผู้เรียน และไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหาของผู้เรียนได้

ปัญหาการใช้ภาษาไทยของผู้เรียนในปัจจุบันนับเป็นปัญหาระดับชาติที่ต้องการได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ดังนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้แถลงการณ์เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 23 เมษายน 2558 กล่าวว่า “กระทรวงศึกษาธิการได้เร่งแก้ไขปัญหา การอ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้ โดยได้ดำเนินการเชิงรุกในการสำรวจไปในทุกเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้ได้รับทราบข้อมูลที่ต้องการและมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาไปยังตัวผู้เรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งมีเป้าหมายให้ปีการศึกษา 2558 นี้ เป็นปีปลอดผู้เรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้รวมทั้งยังได้ปรับการเรียนการสอนภาษาไทยในชั้นเรียน โดยเน้นการแจกลูกสะกดคำให้ เป็นไปตามหลักภาษาไทยที่ถูกต้อง เสริมด้วยการจัดทำแบบฝึกอ่านภาษาไทยให้เข้าใจอย่างง่าย ๆ ซึ่งได้ดำเนินการควบคู่ไปกับการนิเทศเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนให้กับผู้สอนทั่วประเทศ” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 จังหวัดเชียงรายเป็นหน่วยงานที่รับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อเร่งดำเนินการนโยบายดังกล่าวจึงได้ประสานขอความอนุเคราะห์มายังคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายให้ช่วยเร่งแก้ปัญหานี้ร่วมกัน (หนังสือที่ ศธ 04045/1692 เรื่องขอความอนุเคราะห์คณะทำงานจัดทำหนังสือเสริมทักษะภาษาไทย สำหรับผู้เรียนที่ไม่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ (ภาคผนวก ก) เพื่อเป็นการบริการวิชาการและเป็นการรับใช้สังคมตามนโยบายของมหาวิทยาลัย คณะมนุษยศาสตร์จึงได้พัฒนาชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทย เพื่อใช้เป็นสื่อเสริมมุ่งในการแก้ปัญหาคำอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ให้กับผู้เรียนในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 จังหวัดเชียงราย และขยายผลไปยังพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

จึงนำไปสู่การออกแบบหนังสือเสริมทักษะภาษาไทยเพื่อช่วยในการแก้ปัญหา โดยจะกล่าวถึงรายละเอียดโครงสร้างและวิธีใช้ ในบทต่อไป

การเตรียมความพร้อมในการเรียน

1. การปรับพื้นฐานภาษา

การเรียนภาษาไทยช่วงชั้นปฐมวัยของผู้เรียนที่มาจากชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ หรือ ผู้เรียนที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ พบว่าปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาเรื่องการสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนผู้เรียนที่มาเรียนในระดับปฐมวัยนั้น บางคนสามารถฟังภาษาไทยรู้เรื่องแต่ไม่กล้าที่จะพูด หรือ บางคนยังไม่สามารถพูดหรือฟังภาษาไทยได้ จึงต้องมีการปรับพื้นฐานการใช้ภาษาไปพร้อมกับการเรียนตามหลักสูตรด้วยวิธีต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ผู้สอนภูมิปัญญา

การเรียนภาษาไทยของชั้นปฐมวัยของผู้เรียน ผู้เรียนที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ นั้น อาจเริ่มต้นโดยใช้ผู้สอนภูมิปัญญา ซึ่งในที่นี้หมายถึง บุคคลที่มีภูมิปัญญา หรือความรู้ทางด้านภาษาของชนกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ เป็นผู้สอนผู้สอนผู้เรียน โดยในระยะแรกผู้สอนจะสื่อสารด้วยภาษาของชนกลุ่มชาติพันธุ์ จากนั้นผู้สอนจะค่อย ๆ สอดแทรกภาษาไทยในขณะที่พูด ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ภาษาไทยจากคำที่ผู้สอนใช้ในการสื่อสารในแต่ละวัน เมื่อผู้เรียนเรียนรู้คำและความหมายของสิ่งต่าง ๆ เป็นภาษาไทยมากขึ้น ผู้สอนจะลดการใช้ภาษาของชนกลุ่มชาติพันธุ์และเปลี่ยนมาใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกับผู้เรียนผู้เรียนตลอดเวลา การเรียนรู้ภาษาโดยใช้ผู้สอนภูมิปัญญานั้น จะเป็นการเรียนรู้ภาษาแบบค่อยเป็นค่อยไป ผู้เรียนจะได้เรียนรู้การใช้ภาษาไทยจากบริบทในการสื่อสารกับผู้สอนในชั้นเรียน

1.2 พี่ช่วยน้อง

วิธีการเรียนภาษาแบบพี่ช่วยน้อง คือ การให้รุ่นพี่ที่เป็นคนกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันเป็นผู้ช่วยผู้สอนในการสื่อสาร รุ่นพี่จะสื่อสารกับผู้สอนด้วยภาษาไทย จากนั้นนำข้อความนั้นไปสอนหรืออธิบายให้รุ่นน้องเข้าใจด้วยการใช้ภาษาของชาติพันธุ์ ในขณะที่มีพูดคุยระหว่างผู้สอนและรุ่นพี่ ผู้เรียนผู้เรียนที่เป็นรุ่นน้องจะเห็นว่า การสื่อสารเป็นภาษาไทยนั้น ไม่ได้ยากแล้ว หรือยากอย่างที่คิด วิธีการนี้ผู้เรียนผู้เรียนจะค่อย ๆ เลียนแบบการสื่อสารภาษาไทยจากรุ่นพี่ จนพัฒนาไปสู่การใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกับผู้สอนด้วยตนเอง ซึ่งวิธีการนี้จะคล้ายกับการเรียนรู้จากผู้สอนภูมิปัญญาที่สร้างความมั่นใจในภาษาเดิมของผู้เรียน เพื่อต่อยอดในการเรียนภาษาที่สอง นอกจากนี้ วิธีการสอนแบบพี่ช่วยน้องจะทำให้ผู้เรียนผู้เรียนที่เป็นรุ่นพี่เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง อีกทั้งยังเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนมีความพยายามและพัฒนาการใช้ภาษาไทยของตนเองให้ดีขึ้น

1.3 พ่อแม่เป็นผู้สอน

การเรียนรู้ภาษาเป็นสิ่งที่ต้องหมั่นฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ เมื่อเรียนเสร็จสิ่งที่จะต้องทำคือ การกลับไปทบทวนเรื่องที่เรียนมา จึงนำมาสู่วิธีการสอนโดยใช้พ่อแม่เป็นผู้สอน ทุกวันผู้สอนจะมีกรบ้านให้ผู้เรียนกลับไปฝึกฝน พ่อแม่เป็นบุคคลที่สำคัญที่ต้องเอาใจใส่ดูแล ช่วยดู หรือให้คำแนะนำในขณะที่ลูกทำการบ้าน แต่สิ่งสำคัญคือ พ่อแม่ไม่ควรทำการบ้านให้ลูก

2. การเตรียมความพร้อมด้านการเขียน

สำหรับเด็กปฐมวัย ช่วงอายุ 4-5 ขวบการเตรียมความพร้อมของกล้ามเนื้อและนิ้วมือ เป็นสิ่งสำคัญ เพราะวัยนี้กล้ามเนื้อเล็ก โดยเฉพาะกล้ามเนื้อมือยังไม่แข็งแรง การบังคับการเคลื่อนไหวมือและนิ้วมือในการหยิบจับของยังไม่มั่นคงเท่าที่ควร (ทิพวรรณ คันธา, 2552, น. 1) ดังนั้น ผู้เรียนจึงต้องพัฒนาความสามารถในการควบคุมการประสานงานระหว่างกล้ามเนื้อ มือ แขน และสายตาให้สามารถลากเส้นหรือขีดเขียนเส้นในลักษณะต่าง ๆ ตามต้องการได้ โดยความพร้อมเหล่านี้จะต้องอาศัยพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียน (พูนสุข บุญยสวัสดิ์, 2532, น. 21-22) ดังนี้

2.1 การเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย

2.1.1 เตรียมความพร้อมในการรับรู้ทางตา ให้มีสายตาดี สามารถสังเกตและจำแนกสิ่งที่เห็นได้ เคลื่อนสายตาดำจับภาพต่าง ๆ จากซ้ายไปขวาได้

2.1.2 เตรียมความพร้อมกล้ามเนื้อ แขน มือ นิ้วมือ ให้มีนิ้วมือที่แข็งแรงสามารถจับดินสอได้ มั่นคง และเคลื่อนไหว แขนไปมาได้สะดวก รวมทั้งมีลักษณะท่า นั่ง ท่าจับดินสอ การวางสมุด และการเคลื่อนไหวมือถูกต้อง

2.1.3 เตรียมความพร้อมด้านสายตาและมือให้สัมพันธ์กันอย่างดี คือ ให้มือ นิ้วมือสามารถจับดินสอลากไปตามทิศทางและให้เป็นรูปร่างตามที่ตามองเห็นได้

2.2 การเตรียมความพร้อมด้านสติปัญญา

2.2.1 การเตรียมความพร้อมด้านการจำ คือ สามารถจำภาพของตัวอักษรและจำลีลาการเขียนตัวอักษรแต่ละตัวให้ได้ก่อนที่จะเขียน

2.2.2 การเตรียมความพร้อมด้านการคิดและการเข้าใจ คือ สามารถคิดและเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ เข้าใจคำซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนความหมายของสิ่งต่าง ๆ

2.3 การเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์และจิตใจ คือ ให้มีสุขภาพจิตดี อารมณ์ดี มีความสุข มีคุณธรรม มีความสนใจ และมีแรงจูงใจที่จะทำสิ่งต่าง ๆ อย่างดีได้นานพอสมควร

2.4 การเตรียมความพร้อมด้านสังคม คือ ให้รู้จักพูดคุยและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

3. การสร้างสมาธิ ความตั้งใจ ความสนใจ

การเรียนระดับปฐมวัย ผู้สอนจะต้องดึงดูดความสนใจของผู้เรียนให้มาจดจ่อกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา โดยจะต้องมีการทำสมาธิก่อนทำกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ซึ่งอาจใช้สื่อประกอบการทำกิจกรรมที่ถูกพัฒนาขึ้นอย่างเหมาะสม อาทิ การนั่งสมาธิเป็นวงกลมฟังเพลงบรรเลง การเรียนรู้ชื่อตนเองจากบัตรชื่อ การร้องเพลงก่อนเข้าสู่บทเรียน เป็นต้น

4. การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี

การส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน โดยการสร้างสภาพแวดล้อมเป็นมีส่วนทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนประสบความสำเร็จนั้นต้องมีปัจจัยต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมหลายปัจจัย ดังที่ นภเนตร ธรรมบวร (2546, น. 174-176) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

- 1) ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนติดชื่อ หรือติดรูปของตนเองลงบนพื้นที่หรือวัสดุอุปกรณ์ของตน เพื่อผู้เรียนจะได้ทราบสถานที่ที่จะต้องเก็บงาน หรือสมบัติส่วนตัว
- 2) ผู้สอนควรให้โอกาสผู้เรียนในการตัดสินใจ ผู้เรียนควรได้รับโอกาสในการตัดสินใจด้วยตนเองในการเลือกมุม หรือวัสดุ อุปกรณ์ที่ตนเองต้องการเล่น รวมถึงตลอดถึงบุคคลที่ตนเองต้องการจะเล่นด้วย
- 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนรับผิดชอบในการเก็บของเล่นด้วยตนเอง ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดและดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชั้นเรียน โดยผู้สอนควรติดรูปหรือทำสัญลักษณ์ติดที่ชั้นวางของ หรือตู้เก็บของ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถหยิบและเก็บวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง
- 4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและจัดสภาพแวดล้อม ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตัดสินใจเกี่ยวกับหน่วยที่ตนต้องการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน
- 5) ใช้เวลาแก่ผู้เรียนอย่างเพียงพอ วิธีการหนึ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ คือ การทำกิจกรรมซ้ำหลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนจะได้มีโอกาสสำรวจ ควบคุม และทดลองสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ดังนั้น ในการจัดตารางกิจกรรมประจำวัน ผู้สอนควรใช้เวลาแก่ผู้เรียนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างยาวนานพอสมควร เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามอัตราของตน
- 6) ถ้าเป็นไปได้ ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยปราศจากการเข้าไปแทรกแซงของผู้ใหญ่
- 7) ยอมรับในความพยายามของผู้เรียน ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความพยายามเป็นอิสระและเป็นตัวของตัวเอง ผู้สอนควรพึงพอใจและยอมรับในความพยายามของผู้เรียน
- 8) สื่อสารสิ่งที่คาดหวัง ผู้สอนควรสื่อสารให้ผู้เรียนทราบถึงสิ่งที่ตนคาดหวังว่าผู้เรียนควรทำ ทั้งโดยผ่านคำพูดและกิริยาท่าทาง
- 9) พิจารณาระดับพัฒนาการของผู้เรียน ผู้สอนผู้สอนพึงตระหนักว่าผู้เรียนเล็ก ๆ นั้นไม่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้หลายอย่างได้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตาม ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำในสิ่งที่ผู้เรียนสามารถทำได้ ผู้สอนจำเป็นต้องทราบความสามารถของผู้เรียนในชั้นว่า ผู้เรียนสามารถทำอะไรได้บ้างและระดับพัฒนาการในชั้นตอนต่อไปควรเป็นอย่างไร
- 10) ให้คำชมเชยเมื่อผู้เรียนทำสิ่งต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ
- 11) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ทักษะซึ่งกันและกันโดยการให้การยอมรับวิธีการที่หลากหลาย

สภาพแวดล้อมที่ได้รับการวางแผนเป็นอย่างดีจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้สึกของความเป็นอิสระ การเป็นตัวของตัวเองและการประสบความสำเร็จ ขณะเดียวกัน ผู้เรียนก็ได้เรียนรู้ขอบเขตความสามารถของตนเองอีกด้วย (นภเนตร ธรรมบวร, 2546)

5. ผลิตสื่อการสอน

5.1 สื่อแบบมอนเตสเซอร์รี่

การสอนในแนวมอนเตสเซอร์รี่พัฒนามาจากความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้ของมนุษย์แต่ละคนจะเกิดขึ้นหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับตนเองเป็นหลัก มอนเตสเซอร์รี่จึงเน้นเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมอย่างสมบูรณ์และจัดเตรียมสื่อการสอนไว้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยสื่อการเรียนจะถูกแบ่งเป็น 3 กลุ่มตามหลักสูตรการเรียน กลุ่มแรก คือ กลุ่มประสบการณ์ชีวิต เป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน อาทิ กิจกรรมการดูแลตนเอง (self care) การแปรงฟัน และการหิวผม กลุ่มที่สอง คือ ประสาทสัมผัส เป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของผู้เรียน ได้แก่ การมองเห็น การได้ยิน การชิมรส การดมกลิ่น และการสัมผัส กลุ่มสุดท้าย คือ ภาษาและคณิตศาสตร์ อาทิ อักษรกระดาษทรายสำหรับการเตรียมการเขียน เป็นต้น

วัสดุอุปกรณ์ของมอนเตสเซอร์รี่จะถูกออกแบบเพื่อใช้กับผู้เรียนเป็นรายบุคคล หรือในกลุ่มย่อยมากกว่าที่จะให้ผู้สอนนำเสนอ หรืออธิบายในกลุ่มใหญ่ โดยอุปกรณ์จะจัดแยกตามหมวดหมู่โดยเรียงจากง่ายไปหายาก และมีเพียงหนึ่งชิ้นต่อหนึ่งอุปกรณ์ เพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการรอคอย การที่ผู้เรียนจะเลือกทำกิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มย่อยนั้นขึ้นอยู่กับความตัดสินใจของผู้เรียน โดยจะใช้เวลาประมาณ 3 - 4 ชั่วโมงต่อวันในการทำกิจกรรม โดยมีผู้สอนทำหน้าที่แนะนำกิจกรรมแก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มย่อย (อ้างใน นภเนตร ธรรมบวร, 2546)

5.2 อุปกรณ์ใกล้ตัว

การศึกษาในระดับอนุบาลจำเป็นจะต้องมีอุปกรณ์ที่หลากหลายและมีจำนวนมากเพียงพอที่จะกระตุ้นการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ (วรนาท รักสกุลไทย, 2554, น.13) ในการเรียนการสอนอาจต้องมีการเลือกใช้อุปกรณ์ใกล้ตัว หรือนำวัสดุที่เหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นสื่อที่ใช้ในการสอน เช่น ขวดน้ำที่เกล็ดใช้สามารถนำมาตัดทำเป็นแจกัน แก้วใส่ดินสอ สีเทียน หรือแกนกระดาษทิชชู ก็สามารถนำมาทำเป็นกล่องส่องทางไกล ทำเป็นของเล่นอื่น ๆ ที่ขึ้นอยู่กับจินตนาการของผู้ประดิษฐ์ เมื่อนำสื่อมาใช้งาน ผู้สอนควรสอนให้ผู้เรียนทราบถึงวิธีใช้และวิธีดูแลสิ่งของที่เป็นส่วนรวม เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและรู้จักแบ่งปันของเล่นแก่ผู้อื่น

5.3 เรื่องราวท้องถิ่น

การถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับเด็กปฐมวัยได้เรียนรู้ ตามสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นทางตรง และทางอ้อมย่อมเกิดผลดีต่อเด็กปฐมวัย วิธีการถ่ายทอด ภูมิปัญญาแก่ผู้เรียนต้องง่ายไม่ซับซ้อน

ซ้อน สนุกสนาน ดึงดูดใจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสภาพแวดล้อมใกล้ตัวเด็กปฐมวัย เป็นสิ่งเร้าที่ดีและเหมาะสมในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (ทัศนีย์ นาคุณทรง และคณะ ,2553, น.77) อาทิ การเรียนรู้จากภาพที่เป็นวิถีชีวิตของชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาพกิจวัตรประจำวัน การทำมาหากิน สถานที่ท่องเที่ยว หรือพิธีกรรมต่าง ๆ อีกทั้งยังทำให้เด็กปฐมวัยเกิดความเข้าใจซาบซึ้ง ภูมิใจ และตระหนักในความเป็นไทย ขณะเดียวกันก็สามารถนำไป ผสมผสานให้สอดคล้องกับความรู้สมัยใหม่ได้

บทที่ 4 แบบฝึกเสริมทักษะภาษาไทย ระดับชั้นปฐมวัย

เกมส์พัฒนาสมอง ก้าวแรกเรียนรู้ภาษาไทย

1. แนวคิดในการออกแบบ

1.1 ออกแบบโดยเริ่มต้นจากแนวคิด Brain Base Learning หนังสือเสริมทักษะจึงมีรูปแบบเป็นเกมสนุก มีภาพและสีสันที่สดใส ดึงดูดใจ มีแบบฝึกที่สะท้อนให้เห็นการใช้สมองทั้ง 2 ซีกไปพร้อมกัน ในขณะที่เรียนภาษา ผู้เรียนสามารถเรียนรู้การจัดหมวดหมู่ การแยกแยะสี การนับ การสังเกต ฯลฯ ไปจนถึงเห็นภาพประกอบในเชิงมิติสัมพันธ์ ใกล้-ไกล ใหญ่-เล็ก ช่วยพัฒนาสมองทั้ง 2 ซีกไปพร้อมกัน นอกจากนี้เนื้อหายังเป็นกิจกรรมที่เริ่มจากเกมอย่างง่าย แล้วเพิ่มความซับซ้อนขึ้นตามลำดับ สอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนปฐมวัย

1.2 ภาพประกอบเป็นสิ่งสำคัญในการสื่อสารกับผู้เรียนระดับปฐมวัย ให้เกิดความสนใจในแบบฝึก รวมทั้งเกิดความเพลิดเพลินและจินตนาการ หนังสือเล่มนี้ใช้แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษา เป็นแนวคิดหลักในการกำหนดภาพประกอบ คือสร้างบรรยากาศของวัฒนธรรมเดียวกับภาษาแรกของผู้เรียนหรือวัฒนธรรมที่บ้าน เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยช่วงเริ่มต้นการเรียนรู้ภาษา เพื่อให้ง่ายต่อการเชื่อมโยงไปยังการเรียนรู้ภาษาที่สอง แนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวทางของโรงเรียนต้นแบบด้านการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษาบนพื้นที่สูง คือโรงเรียนห้วยอื่น ซึ่งจัดการเรียนการสอนโดยเริ่มต้นจากภาษาที่หนึ่งของผู้เรียนเอง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยในการเรียนภาษาผ่านภาษาแรกของตนเอง ก่อนมีการให้ผู้ปกครองของผู้เรียนร่วมสอนบ้าง เพื่อช่วยในการสร้างความคุ้นเคยในชีวิตประจำวันของผู้เรียนช่วงชั้นปฐมวัย จากนั้นจึงเชื่อมต่อกับภาษาที่สอง โดยให้ผู้สอนภูมิปัญญาซึ่งเชี่ยวชาญภาษาแรกของผู้เรียน เป็นผู้สอนร่วมกับผู้สอนภาษาที่สอง นอกจากนี้ชุดฝึกต่างๆ เช่น การเล่าเรื่องจากภาพ หนังสือภาพใหญ่ เป็นต้น ยังผสมผสานบรรยากาศของวัฒนธรรมในภาษาแรกของผู้เรียนไว้ด้วย

1.3 นิทานเป็นสื่อสำคัญที่นำมาใช้เสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนปฐมวัยได้อย่างเพลิดเพลิน คณะผู้จัดทำจึงต้องการออกแบบหนังสือเสริมความรู้สำหรับผู้เรียนที่มีเรื่องราว ให้เกิดการคิดเชื่อมโยง คิด

เชื่อมต่อกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบเดินเรื่อง เนื้อหาจึงเป็นการเล่าเรื่องราวชีวิตของเด็กปฐมวัยคนหนึ่งซึ่งอบอุ่น เรียงร้อยเล่าเรื่องราวกันไปใน 3 บท คือ บทที่ 1 บ้านของโบห์มอน บทที่ 2 โบห์มอนและโบซาเทียในเมือง และบทที่ 3 โบห์มอนและโบซาเทียต่างจังหวัด

1.4 เรื่องราวที่เรียบเรียงขึ้นนั้น ใช้แนวคิดการจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้แบบมอนเตสซอรี คือออกแบบให้เรื่องราวที่แสดงกิจกรรมต่างๆที่พบเห็นในชีวิตประจำวันของผู้เรียน หนังสือเสริมความรู้นี้จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนปฐมวัยได้รู้และมีประสบการณ์ที่จะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตจริงได้ด้วยตนเอง

แนวคิดทั้ง 4 ข้อที่กล่าวมาข้างต้น รวบรวมและออกแบบโดยผสมผสานโดยมุ่งตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็กปฐมวัย ลักษณะของหนังสือจึงสอดคล้องกับแนวคิดการจัดรูปแบบการเรียนการสอนแบบวอลดอร์ฟ คือ เน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้อย่างสนุกสนาน และเกิดความสนใจ นำไปสู่เกิดความต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง

หนังสือเสริมทักษะเล่มนี้ยังออกแบบให้มีความพิเศษเพิ่มขึ้น โดยนำแนวคิดการออกแบบสื่อตามแนวคิดมอนเตสซอรี คือ ออกแบบพยัญชนะให้มีสีแตกต่างกัน 3 กลุ่มตามอักษรสามหมู่ หรือไตรยางศ์ หนังสือเสริมทักษะเล่มนี้จึงได้รับการออกแบบให้พยัญชนะในส่วนแบบฝึกมีสีแบ่งออกเป็น 3 สี ตามกลุ่มอักษรสูง กลาง และต่ำ และนำแนวคิดการเชื่อมต่อกับความรู้ของผู้เรียนชั้นอนุบาลไปยังประถมศึกษาปีที่ 1 หนังสือเสริมทักษะเล่มนี้จึงได้รับการออกแบบให้มีเนื้อหาของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สอดแทรกในบางจุด ซึ่งทั้ง 2 แนวคิดนี้ได้มาจากการลงพื้นที่สำรวจโรงเรียนบ้านเขาแห่งพัฒนา ซึ่งเป็นโรงเรียนต้นแบบการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรีบนพื้นที่สูงที่เกิดปัญหาว่า ความรู้ในระดับชั้นอนุบาลไม่เพียงพอเมื่อเข้าสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จึงให้ผู้สอนชั้นประถม 1 และผู้สอนชั้นอนุบาล สลับชั้นกันสอนเพื่อให้เข้าถึงปัญหา และพิสูจน์พบว่า การให้ความรู้ของผู้เรียนระดับชั้นอนุบาลไม่เพียงพอ สามารถแก้ไขได้ด้วยการเสริมความรู้ระดับชั้นอนุบาลให้เชื่อมต่อไปยังชั้นประถม

2. รูปแบบ

หนังสือเสริมทักษะเล่มนี้สามารถใช้ได้ทั้งเป็นใบงาน การบ้าน หรือสื่อการสอน เสริมจากการเรียนปกติในชั้นเรียน แบ่งเป็น 3 บทใหญ่ ประกอบด้วย บทที่ 1 บ้านของโบห์มอน บทที่ 2 โบห์มอนและโบซาเทียในเมือง และบทที่ 3 โบห์มอนและโบซาเทียต่างจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ที่มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้หนังสือเสริมทักษะเล่มนี้ ประกอบด้วยองค์ความรู้ กระบวนการ ค่านิยม คุณธรรม สำหรับผู้เรียนอายุ 3-5 ปี ซึ่งเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน บุคคล สถานที่ที่แวดล้อม ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่าง ๆ รอบตัวที่ผู้เรียนมีโอกาสใกล้ชิดหรือมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันและเป็นสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ ไม่เน้นการท่องจำ

ขณะเดียวกันยังปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดี มีค่านิยมที่พึงประสงค์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น รักการเรียนรู้ รักรวมชาติสิ่งแวดล้อม และมีคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมกับวัย

โดยแต่ละบทจะมีโครงสร้างหลัก ดังนี้

2.1 หน้าเปิดบท เป็นภาพหน้าคู่ แสดงถึงสภาพแวดล้อมของผู้เรียนตามชื่อเรื่องในแต่ละบท เห็นรายละเอียดของสิ่งแวดล้อมในวงกว้างเพื่อกระตุ้นจินตนาการ

2.2 เกม มีกิจกรรมคละกันไป โดยเนื้อหาและภาพประกอบจะสอดคล้องกับเรื่องในแต่ละบท ได้แก่

2.2.1 เกมนับ	ให้ผู้เรียนนับพยัญชนะ สระ หรือรูปภาพ
2.2.2 เกมระบายสี	ให้ผู้เรียนระบายสีในจุดที่กำหนดให้
2.2.3 เกมจับคู่	ให้ผู้เรียนลากเส้นจับคู่ภาพกับพยัญชนะ สระ หรือคำ
2.2.4 เกมลากเส้น	ให้ผู้เรียนลากเส้นหาทิศทางที่ถูกต้องตามคำใบ้
2.2.5 เกมเติมในช่องว่าง	ให้ผู้เรียนเลือกเติมพยัญชนะ สระ หรือคำลงในช่องว่าง
2.2.6 เกมเขียนตามเส้นประ	ให้ผู้เรียนเขียนพยัญชนะ สระ หรือคำตามเส้นรอยประ
2.2.7 เกมคัดลายมือ	ให้ผู้เรียนเขียนพยัญชนะ สระ หรือคำตามเส้นรอยประ รวมทั้งหัดคัดลายมือด้วยตนเอง
2.2.8 เกมอ่าน	ให้ผู้เรียนอ่านประโยคที่กำหนดให้
2.2.9 เกมเขียนประโยค	ให้ผู้เรียนเขียนประโยคขนาดสั้นอธิบายภาพที่กำหนดให้

2.3 แบบทดสอบ

เป็นส่วนประเมินผลการฝึกทักษะ ซึ่งจะสอดแทรกในแต่ละบท ผู้ประเมินคือผู้สอน บทที่ 1 – 2 เป็นส่วนที่ผู้เรียนปฐมวัยควรเรียนรู้ให้ผ่านตามหลักสูตรการศึกษา จึงมีส่วนแบบทดสอบนี้ ส่วนบทสุดท้ายเป็นส่วนเชื่อมโยงไปยังความรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับความรู้ความสามารถของตัวผู้เรียนแต่ละคน ความก้าวหน้าของผู้เรียนแต่ละคนในบทสุดท้ายจะแตกต่างกันไป จึงไม่มีแบบทดสอบในบทนี้

เกณฑ์การประเมิน

ผลการประเมิน	สัญลักษณ์ที่ใช้ประเมิน
ถ้าผู้เรียนสามารถตอบสนองต่อคำสั่งได้ดี มีสมาธิและความตั้งใจอย่างดี ทำได้ถูกต้องเกือบทั้งหมดจนถึงทำแบบทดสอบได้ทั้งหมด	หน้าใบหม่อนยิ้มดีใจ
ถ้าผู้เรียนสามารถตอบสนองต่อคำสั่ง ทำได้ถูกต้องประมาณครึ่งหนึ่งของแบบทดสอบทั้งหมด	หน้าใบหม่อนสีหน้าปกติ
ถ้าผู้เรียนไม่สามารถตอบสนองต่อคำสั่ง ไม่มีสมาธิในการทำแบบทดสอบ หรือทำได้เพียงเล็กน้อย หรือถูกต้องไม่ถึงครึ่งหนึ่งของแบบทดสอบทั้งหมด	หน้าใบหม่อนร้องไห้

2.4 หน้าความรู้เพิ่มเติม

เป็นส่วนเสริมความรู้ซึ่งอยู่ในบทที่ 2 เรื่อง คำศัพท์น่ารู้ เป็นแบบฝึกอ่าน และพัฒนาความคิด โดยการจัดการความรู้ให้เป็นหมวดหมู่

3. เนื้อเรื่อง

แบ่งเป็น 3 บท คือ บทที่ 1 บ้านของใบหม่อน บทที่ 2 ใบหม่อนและใบชาเที่ยวเมือง และบทที่ 3 ใบหม่อนและใบชาเที่ยวต่างจังหวัด โดยมีแนวคิดจากการนำเรื่องราวสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ไปยังไกลตัวชีวิตผู้เรียน

บทที่ 1 บ้านของใบหม่อน

ส่วนแรกที่ทำให้ผู้เรียน ทำแบบฝึกเสริมความรู้เกี่ยวกับพยัญชนะต้นเพียงอย่างเดียว ทักษะทางภาษาไทยอยู่ในระดับความจำเพียงอย่างเดียว ประกอบด้วยชุดเกมฝึกที่ใช้การฝึกกลั่นเนื้อมัดเล็กอย่างง่ายๆ ได้แก่ เกมที่ 2.2.1-2.2.5 (อ่านคำอธิบายเพิ่มเติมในหัวข้อ 2.รูปแบบ) ใช้คำศัพท์ประกอบ เริ่มจากคำศัพท์ยางค์เดียว ใกล้ตัวผู้เรียน สอดคล้องกับภาพประกอบเริ่มจากภาพภายในบ้านและสถานที่รอบๆ บ้าน ซึ่งมีสิ่งแวดล้อมเป็นธรรมชาติตามภูมิประเทศแบบพื้นที่สูง รวมทั้งชีวิตประจำวันที่โรงเรียน

บทที่ 2 ใบหม่อนและใบชาเที่ยวเมือง

ส่วนที่สองของหนังสือ ให้ผู้เรียนฝึกเสริมความรู้เกี่ยวกับสระ และการประสมสระกับพยัญชนะอย่างง่าย ทักษะทางภาษาไทยอยู่ในระดับความจำและความเข้าใจในระดับ ประกอบด้วยชุดเกมฝึกมีระดับความยากเพิ่มขึ้น ได้แก่ เกมที่ 2.2.5-2.2.6 (อ่านคำอธิบายเพิ่มเติมในหัวข้อ 2. รูปแบบ) ซึ่งเป็นแบบฝึก ใช้คำศัพท์พื้นฐานที่ยากขึ้น มีมากกว่าหนึ่งยางค์ เริ่มขยายจากคำนามสู่ความเข้าใจคำกริยา มีภาพประกอบเป็นภาพสถานที่ต่างๆ ภายในเขตเมือง รวมทั้งการดำเนินชีวิตในเมือง

บทที่ 3 ใบหม่อนและใบชาเที่ยวต่างจังหวัด

ส่วนสุดท้ายของหนังสือ เป็นส่วนความรู้ต่อขยายเข้าสู่ระดับการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีเนื้อหาที่ยากและซับซ้อนมากขึ้น ได้แก่ เกมที่ 2.2.5-2.2.9 (อ่านคำอธิบายเพิ่มเติมในหัวข้อ 2.รูปแบบ) ซึ่งเป็นแบบฝึกที่พัฒนาทักษะทางภาษาของผู้เรียนให้ถึงระดับที่สามารถอ่านออก เขียนได้ ขยายวงคำศัพท์เพิ่มเติม นอกจากคำนาม คำกริยา ในบทนี้เพิ่มคำกริยาช่วยและคำวิเศษณ์พื้นฐาน ไปจนถึงวิธีประกอบคำเป็นประโยคอย่างง่าย ความหมายของคำขยายไปยังกลุ่มคำศัพท์ใกล้ตัวผู้เรียนออกไป สอดคล้องกับภาพประกอบ ซึ่งเป็นภาพสถานที่ท่องเที่ยวต่างจังหวัด อย่างไรก็ตามแบบฝึกในบทยังมีการทบทวนคำศัพท์ในบทที่ 1 และ 2 บางส่วน

4. การจัดการเรียนการสอนในแต่ละบท

4.1 บทที่ 1 บ้านของใบหม่อน

ผู้สอนควรสอนเรื่องพยัญชนะทั้งหมดแล้วจึงใช้แบบเสริมทักษะบทนี้เข้าไปช่วยเสริมการเรียนรู้

4.1.1 วัตถุประสงค์ประจำบท

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจเรื่องพยัญชนะต้น 44 ตัว

4.1.2 ผลสัมฤทธิ์

- 1) ผู้เรียนสามารถจดจำพยัญชนะต้น 44 ตัวได้
- 2) ผู้เรียนสามารถแยกความแตกต่างของพยัญชนะต้น ที่มีวิธีเขียนใกล้เคียงกันได้

4.1.3 วิธีใช้

- 1) หน้าแนะนำตัว ให้ผู้เรียนดูและพูดตาม

เทคนิคเพิ่มเติม ผู้เรียนสามารถใช้ในการแนะนำตัวให้ผู้เรียนรู้ว่าตนเองเป็นใคร ผู้สอนสามารถนำไปเชื่อมโยงกับเงื่อนไข เช่น ถ้าผู้สอนพูดแนะนำตัว ผู้เรียนทุกคนต้องทำตาม หรือ ผู้เรียนทุกคนต้องนั่งประจำที่ให้เรียบร้อย

- 2) หน้าเปิดบท ผู้เรียนรู้คำศัพท์ โดยการดูแล้วพูดตาม ซ้ำ 3 ครั้ง ผู้สอนสามารถเล่าเรื่องในลักษณะคล้ายนิทานจากภาพ เพื่อเพิ่มความสนุกสนาน และสร้างความผ่อนคลายก่อนการเข้าสู่บทเรียน อาจกระตุ้นความสนใจ โดยการถามผู้เรียนว่า สิ่งใดอยู่ตำแหน่งใดในภาพ เพื่อฝึกการสังเกตไปพร้อมกัน

เทคนิคเพิ่มเติม ผู้เรียนสามารถเล่าเรื่องจากภาพ โดยใช้จินตนาการของผู้เรียนผู้เรียน

- 3) หน้ารวมพยัญชนะ ทบทวนความรู้ของผู้เรียน โดยการชี้ที่พยัญชนะ ผู้สอนอ่าน แล้วให้ผู้เรียนอ่านตาม ซ้ำ 3 ครั้ง

4) เกมที่ 1 สังเกตความแตกต่างของพยัญชนะกลุ่ม ก ก ฎ ฎ ฎ ฎ ฎ แล้วนับจำนวนพยัญชนะที่กำหนดให้ ตอบลงในช่องด้านล่าง ผู้สอนเริ่มต้นโดยนับให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน แล้วเขียนคำตอบให้ผู้เรียนดูในช่องว่าง เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สอนนำอ่านแต่ละคำพร้อมกัน คำละ 3 ครั้ง

เทคนิคเพิ่มเติม ผู้สอนอาจจะชี้ให้ผู้เรียนผู้เรียนเห็นว่าในสถานที่นั้นมีสิ่งใดในภาพ อาจจะตั้งคำถามว่าคนในภาพกำลังทำอะไร ให้ผู้เรียนได้รู้จักสังเกตจากภาพ

5) เกมที่ 2 สังเกตความแตกต่างของพยัญชนะกลุ่ม ด ต ฒ ค ศ แล้วระบายสีเขียนในช่องพยัญชนะที่กำหนดให้ในรูปแปลงนาข้าว ผู้สอนเริ่มต้นโดยการระบายสีให้ดูก่อนเป็นตัวอย่าง 1 ช่อง เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สอนนำอ่านแต่ละคำพร้อมกัน คำละ 3 ครั้ง

เทคนิคเพิ่มเติม สังเกตว่าพยัญชนะตัวใดที่ไม่ได้อยู่ในคำถาม คือ “ด” ให้ผู้เรียนลองนับพยัญชนะ “ด” ว่ามีกี่ตัว

6) เกมที่ 3 สังเกตความแตกต่างของพยัญชนะกลุ่ม บ ษ ป ฝ ฝ พ ฝ แล้วลากเส้นจากพยัญชนะไปยังภาพ ผู้สอนเริ่มต้นโดยการลากเส้นให้ดู 1 พยัญชนะ เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สอนนำอ่านแต่ละคำพร้อมกัน คำละ 3 ครั้ง

เทคนิคเพิ่มเติม ผู้เรียนลองดูว่าจากภาพ มีสัตว์ชนิดใดบ้าง ผู้สอนอาจจะสอนเรื่องสัตว์ต่าง ๆ เพื่อต่อยอดความรู้ด้านคำศัพท์ให้ผู้เรียน

7) เกมที่ 4 สังเกตความแตกต่างของพยัญชนะกลุ่ม ข ช ซ ซ แล้วระบายสีถนนพยัญชนะที่ไปยังเป้าหมาย พร้อมเขียนพยัญชนะตอบลงในช่องว่าง เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สอนนำอ่านพยัญชนะแต่ละตัวพร้อมกัน ตัวละ 3 ครั้ง

เทคนิคเพิ่มเติม ให้ผู้เรียนผู้เรียนหาเส้นทางไปสถานที่อื่น ๆ เช่น หากจะไปแม่น้ำ ผู้เรียนจะต้องใช้เส้นทางใด ตอบ เส้นทาง “ก” เป็นต้น อาจจะให้ระบายสี หรือลากเส้น

8) แบบทดสอบที่ 1 เขียนพยัญชนะเรียงกันตามช่องว่างบนตัวงู ทบทวนความจำพยัญชนะทั้งหมด ผู้สอนเขียนให้ดูเป็นตัวอย่างก่อนสัก 2-3 พยัญชนะ แล้วประเมินผลผู้เรียนด้วยการวงกลมที่ภาพใบหน้าของใบหม่อน

เทคนิคเพิ่มเติม ระบายสีพยัญชนะ ตามหมู่สี เขียว ฟ้า แดง

9) แบบทดสอบที่ 2 ให้เลือกพยัญชนะมาเขียนให้สัมพันธ์กับภาพ ผู้สอนเขียนให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน 1 พยัญชนะ แล้วประเมินผลผู้เรียนด้วยการวงกลมที่ภาพใบหน้าของใบหม่อน

เทคนิคเพิ่มเติม ระบายสีตามใจชอบ

10) **เกมที่ 5** เลือกพยัญชนะมาเติมให้สัมพันธ์กับคำและภาพ ผู้สอนเขียนให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน
1 คำ เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สอนนำอ่านแต่ละคำพร้อมกัน คำละ 3 ครั้ง

11) **เกมที่ 6** เลือกพยัญชนะมาเติมให้สัมพันธ์กับคำและภาพ ผู้สอนเขียนให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน
1 คำ เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สอนนำอ่านแต่ละคำพร้อมกัน คำละ 3 ครั้ง

12) **เกมที่ 7** เลือกพยัญชนะมาเติมให้สัมพันธ์กับคำและภาพ ผู้สอนเขียนให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน
1 คำ เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สอนนำอ่านแต่ละคำพร้อมกัน คำละ 3 ครั้ง

เทคนิคเพิ่มเติม เกมที่ 5-7 ชี้ให้ผู้เรียนเห็นสิ่งที่อยู่ในภาพว่าเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน อาจจะสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม เช่น การรับประทานอาหาร หรือ ชื่อสิ่งของต้องต่อแถวตามลำดับ หรือ บอกถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติ เช่น การนอนควรมนอนอย่างไร ควรห่มผ้า การแปร่งฟันอย่างไรให้ถูกวิธี เป็นต้น

13) **เกมที่ 8** เลือกพยัญชนะมาเติมให้สัมพันธ์กับคำและภาพ ผู้สอนเขียนให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน
1 คำ เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สอนนำอ่านแต่ละคำพร้อมกัน คำละ 3 ครั้ง

เทคนิคเพิ่มเติม เรียนรู้คำศัพท์เพิ่มเติม โดยให้ผู้สอนเล่าเรื่องจากภาพที่กำหนด เล่าเรื่องจากชีวิตประจำวัน

14) **แบบทดสอบที่ 3** เลือกพยัญชนะมาเติมให้สัมพันธ์กับภาพ ผู้สอนระบายให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน 1 คำ แล้วประเมินผลผู้เรียนด้วยการวงกลมที่ภาพใบหน้าของใบหม่อน

เทคนิคเพิ่มเติม ให้ผู้เรียนชี้บอกอวัยวะในร่างกายของตนเองว่ามีสิ่งใดบ้าง หรืออาจจะร้องเพลงที่เกี่ยวข้องกับอวัยวะให้ผู้เรียน ๆ ได้จดจำ

15) **แบบทดสอบที่ 4** เลือกระบายสีคำในกรอบสี่เหลี่ยมที่สัมพันธ์กับภาพในช่องว่าง ผู้สอนระบายสีตัวอย่างก่อน 1 คำ ที่คำแรกคือต้น ในช่องภาพต้น แล้วประเมินผลผู้เรียนด้วยการวงกลมที่ภาพใบหน้าของใบหม่อน

เทคนิคเพิ่มเติม อาจจะถามถึงสิ่งที่ทำระหว่างวันที่ไม่ปรากฏในภาพว่าทำอะไรบ้าง

4.2 บทที่ 2 ใบหม่อนและใบชาเขียวเมือง

4.2.1 วัตถุประสงค์ประจำบท

เพื่อเสริมความรู้เรื่องสระแท้ทั้ง 18 เสียงให้ผู้เรียน

4.2.2 ผลสัมฤทธิ์

- 1) ผู้เรียนสามารถจดจำสระแท้ ทั้ง 18 เสียงได้
- 2) ผู้เรียนสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างสระแต่ละตัวได้

3) ผู้เรียนสามารถเขียนรูปสระแท้ทั้ง 18 เสียงได้

4) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเขียนประสมพยัญชนะกับสระแท้ เป็นคำอย่างง่ายได้

4.2.3 วิธีใช้

1) **หน้าเปิดบท** ผู้เรียนรู้คำศัพท์ โดยการดูแล้วพูดตาม ซ้ำ 3 ครั้ง ผู้สอนสามารถเล่าเรื่อง ในลักษณะคล้ายนิทานจากภาพ เพื่อเพิ่มความสนุกสนาน และสร้างความผ่อนคลายก่อนการเข้าสู่บทเรียน อาจกระตุ้นความสนใจ โดยการถามผู้เรียนว่า สิ่งใดอยู่ตำแหน่งใดในภาพ เพื่อฝึกการสังเกตไปพร้อมกัน

เทคนิคเพิ่มเติม ผู้เรียนสามารถเล่าเรื่องจากภาพ โดยใช้จินตนาการของผู้เรียนผู้เรียน ผู้สอน อาจหาภาพต่าง ๆ มาให้ผู้เรียนดู แล้วให้ผู้เรียนลองเล่าเรื่อง

3) **หน้ารวมสระ** ทบทวนความรู้ของผู้เรียน โดยการชี้ที่สระ ผู้สอนอ่านแล้วให้ผู้เรียนอ่านตาม ซ้ำ 3 ครั้ง

4) **เกมที่ 1** สังเกตความแตกต่างของสระอะ สระอา แล้วนับจำนวนคำที่ประสมด้วยสระดังกล่าว ผู้สอนเขียนให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน 1 สระ เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้สอนนำอ่านแต่ละคำพร้อมกัน คำละ 3 ครั้ง

เทคนิคเพิ่มเติม ผู้สอนอาจจำลองสถานการณ์ในตลาด ให้ผู้เรียนเล่นบทบาทสมมุติในการค้าขาย สินค้า โดยมีบทบาทที่แตกต่างกันไป

5) **เกมที่ 2** เลือกสระอะ สระอา มาเติมให้สัมพันธ์กับคำและภาพ ผู้สอนเขียนให้ดูเป็นตัวอย่าง ก่อน 1 คำ เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สอนนำอ่านแต่ละคำพร้อมกัน คำละ 3 ครั้ง

เทคนิคเพิ่มเติม ผู้สอนอาจจะให้ผู้เรียนผู้เรียนเล่นเกมผลไม้ ซึ่งเป็นผลไม้จริง หรือผลไม้จำลอง ก็ได้ จากนั้น ให้ผู้เรียนถือตะกร้า เพื่อเลือกผลไม้ตามที่ผู้สอนกำหนด

6) **เกมที่ 3** เขียนสระอิ สระอี สระอึ สระอืตามเส้นประ ผู้สอนเขียนให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน 1 คำ เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สอนนำอ่านแต่ละคำพร้อมกัน คำละ 3 ครั้ง

เทคนิคเพิ่มเติม ผู้สอนอาจหารูปภาพของสัตว์อื่น ๆ เพิ่มเติมจากในหนังสือ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ สัตว์ต่าง ๆ มากขึ้น อาจจะมีการอธิบายให้ความรู้ ว่า สัตว์ชนิดใดเป็นสัตว์ที่อันตราย หรือควรระวัง เป็นต้น

7) **เกมที่ 4** เลือกสระอุ สระอู มาเติมให้สัมพันธ์กับคำและภาพ ผู้สอนเขียนให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน 1 คำ เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สอนนำอ่านแต่ละคำพร้อมกัน คำละ 3 ครั้ง

เทคนิคเพิ่มเติม ภาพเป็นรูปห้างสรรพสินค้า แผนกอาหารสด ผู้สอนอาจจะหาภาพอาหารอื่น ๆ อาทิ อาหารทะเล มาให้ผู้เรียน ๆ ได้เรียนรู้เพิ่มเติม

8) **แบบทดสอบที่ 1** เลือกสระที่คละกัน มาเติมให้สัมพันธ์กับคำและภาพ ผู้สอนเขียนให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน 1 คำ แล้วประเมินผลผู้เรียนด้วยการวงกลมที่ภาพใบหน้าของใบหม่อน

เทคนิคเพิ่มเติม ให้ผู้เรียนสังเกตภาพที่อยู่ในหนังสือ แล้วลองวาดภาพสัตว์ หรือพืช ตามจินตนาการ และให้ผู้เรียนเชิญชวนคนมาซื้อภาพวาดของตนเอง โดยให้ผู้สอนเป็นผู้ซื้อ

9) **เกมที่ 5** เขียนสระเอะ สระเอ สระแอะ สระแอดตามเส้นประ ผู้สอนเขียนให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน 1 คำ เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สอนนำอ่านแต่ละคำพร้อมกัน คำละ 3 ครั้ง

เทคนิคเพิ่มเติม จำลองสถานการณ์การเรียนรู้ในโรงพยาบาล เกี่ยวกับอาการของโรคว่ามีลักษณะอย่างไร หากผู้เรียนไม่สบายจะมีวิธีการแสดงอาการ หรือบอกผู้ใหญ่อย่างไร เช่น ถ้า เกิดอาการตัวร้อนหรือไอ แสดงว่าไม่สบาย หรือว่าเจ็บคอ เป็นต้น

10) **เกมที่ 6** เลือกสระโอะ สระโอ มาเติมให้สัมพันธ์กับคำและภาพ ผู้สอนเขียนให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน 1 คำ เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สอนนำอ่านแต่ละคำพร้อมกัน คำละ 3 ครั้ง เสร็จแล้วให้นับจำนวนใจร ฝึกการสังเกต

เทคนิคเพิ่มเติม ผู้สอนให้ผู้เรียนสังเกตที่ภาพของใบชาที่กำลังไหม้ แล้วอาจจะพูดถึงอารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์ในลักษณะที่ต่างกันออกไป อาจจะสอดแทรกว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ

กิจกรรมนับใจรที่หลบซ่อนอยู่ในภาพ ผู้สอนอาจจะสอนว่าใจร หมายถึงอะไร และไม่ควรรทำอย่างไร

สังเกตบรรยากาศในภาพที่เป็นการจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ ผู้สอนอาจจะชวนผู้เรียน ๆ จัดกิจกรรมตกแต่งชั้นเรียน หรือ ร่วมแสดงความยินดีในวันเกิดของเพื่อน เป็นต้น

11) **เกมที่ 7** เขียนสระเอาะ สระอตามเส้นประ ผู้สอนเขียนให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน 1 คำ เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สอนนำอ่านแต่ละคำพร้อมกัน คำละ 3 ครั้ง

เทคนิคเพิ่มเติม ภาพในเกมนี้เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ อาจจะให้ผู้เรียนเล่นตัวต่อต่าง ๆ เหมือนกับการสร้างเมือง หรือสร้างอาคารจำลอง หรือ ผู้สอนให้ผู้เรียนสังเกตระยะทางใกล้ - ไกล จากภาพ

12) **แบบทดสอบที่ 2** เลือกสระที่คละกันมาเติมให้สัมพันธ์กับคำและภาพ ผู้สอนเขียนให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน 1 คำ แล้วประเมินผลผู้เรียนด้วยการวงกลมที่ภาพใบหน้าของใบหม่อน

เทคนิคเพิ่มเติม ผู้สอนเปิดหนังสือหรือการ์ตูนเรื่องอื่นให้ผู้เรียนดู จากนั้นให้ผู้เรียน ๆ ช่วยกันบอกว่าจากหน้าที่ได้ดูนั้น พบอะไรบ้าง

13) **แบบทดสอบที่ 3** เลือกสระที่คละกันมาเติมให้สัมพันธ์กับคำและภาพ ผู้สอนเขียนให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน 1 คำ แล้วประเมินผลผู้เรียนด้วยการวงกลมที่ภาพใบหน้าของใบหม่อน

เทคนิคเพิ่มเติม จำลองสถานการณ์การขายเครื่องดื่ม เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้การค้าขาย การให้บริการ ประเภทของเครื่องดื่มร้อน-เย็น เป็นต้น

14) **คำศัพท์น่ารู้** ผู้เรียนฝึกอ่านและจดจำคำจากภาพ

เทคนิคเพิ่มเติม ผู้สอนอธิบายโน้ตศัพท์เรื่องขนาดของวัตถุ โดยใช้สัตว์เป็นสื่อ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ขนาดเล็ก สัตว์ขนาดใหญ่ เปรียบเทียบกัน ซึ่งขณะที่อธิบายผู้สอนอาจจะสอดแทรกเรื่องสิ่งที่ปรากฏก็ได้ จากนั้นอาจต่อยอดโดยการจัดกลุ่มสิ่งต่าง ๆ อาทิ สวนสัตว์ จะมีสัตว์หลายชนิด ให้ผู้เรียนลองใส่ชื่อสัตว์ต่าง ๆ เข้าไปอยู่ในลูกโป่ง คล้ายกับการสอนแบบแผนภูมิต้นไม้ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นการเชื่อมโยง

4.3 บทที่ 3 ใบหม่อนและใบชาเที่ยวต่างจังหวัด

4.3.1 วัตถุประสงค์ประจำบท

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มเติมต่อยอดจากความรู้เกี่ยวกับพยัญชนะต้นและสระแท้ เพื่อให้สามารถเชื่อมต่อกับความรู้ไปยังระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้

4.3.2 ผลสัมฤทธิ์

- 1) รู้จักคำกริยาช่วย ห้าม อยาก ชอบ ต้อง
- 2) รู้จักคำวิเศษณ์เพิ่มขึ้น
- 3) สามารถเขียนประโยคขนาดสั้นได้
- 4) สามารถแต่งประโยคอธิบายภาพได้

4.3.3 วิธีใช้

1) **หน้าเปิดบท** ผู้เรียนรู้คำศัพท์ โดยการดูแล้วพูดตาม ซ้ำ 3 ครั้ง ผู้สอนสามารถเล่าเรื่องในลักษณะคล้ายนิทานจากภาพ เพื่อเพิ่มความสนุกสนาน และสร้างความผ่อนคลายก่อนการเข้าสู่บทเรียน อาจกระตุ้นความสนใจ โดยการถามผู้เรียนว่า สิ่งใดอยู่ตำแหน่งใดในภาพ เพื่อฝึกการสังเกตไปพร้อมกัน

เทคนิคเพิ่มเติม ผู้สอนอาจจะนำไปสติกการ์ด หรือ ปฏิทินที่แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ มาให้ผู้เรียนดู เพื่อเรียนรู้ว่ายังมีสถานที่ท่องเที่ยวอีกมากมาย

2) **เกมที่ 1** ผู้เรียนเลือกคำกริยามาเติมในช่องว่างให้ตรงกับภาพ ผู้สอนเริ่มต้นโดยการเขียนให้ดูก่อนเป็นตัวอย่าง 1 คำ เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สอนนำอ่านแต่ละคำพร้อมกัน คำละ 3 ครั้ง

เทคนิคเพิ่มเติม ผู้สอนอธิบายเพิ่มเติมว่าในการเรียนให้ประสบความสำเร็จนั้น การตั้งใจเรียน ขยันหมั่นเพียรเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ใช่เพียงแต่เข้ามานั่งฟังในห้องเพียงอย่างเดียว

3) **เกมที่ 2** เขียนคำกริยาตามเส้นประ ผู้สอนเริ่มต้นโดยการเขียนให้ดูก่อนเป็นตัวอย่าง 1 คำ เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สอนนำอ่านแต่ละประโยคพร้อมกัน ประโยคละ 3 ครั้ง

เทคนิคเพิ่มเติม ผู้สอนสามารถสอนเพิ่มเติมคำกริยาอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากในเอกสารได้

4) **เกมที่ 3** ผู้เรียนเลือกคำกริยามาเติมในช่องว่างให้ตรงกับภาพ ผู้สอนเริ่มต้นโดยการเขียนให้ดูก่อนเป็นตัวอย่าง 1 คำ เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สอนนำอ่านแต่ละคำพร้อมกัน คำละ 3 ครั้ง

เทคนิคเพิ่มเติม ผู้สอนชี้ให้ผู้เรียนสังเกตความแตกต่างระหว่าง ผู้ชายกับผู้หญิง ทั้งร่างกาย และการดำเนินชีวิตในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ผู้สอนควรแนะนำว่า สิ่งใดที่ควรหรือไม่ควรทำ อาทิ การเข้าห้องน้ำ หรือการแต่งตัว เป็นต้น อาจจะมีท่าทางประกอบว่า หากยกมือไขว้กันเป็นกากบาท ผู้เรียนๆ ห้ามทำสิ่งนั้น

5) **เกมที่ 4** ผู้เรียนเติมคำกริยาในช่องว่าง ผู้สอนเริ่มต้นโดยการเขียนให้ดูก่อนเป็นตัวอย่าง 1 คำ เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สอนนำอ่านแต่ละประโยคพร้อมกัน ประโยคละ 3 ครั้ง

เทคนิคเพิ่มเติม เน้นคำกริยา “อยาก” และ “ต้อง” โดยผู้สอนสามารถยกตัวอย่างคำกริยาเพิ่มเติม โดยนำมาสร้างประโยคใหม่ นอกจากนี้ ผู้สอนอาจสอนเพิ่มเรื่อง การขออนุญาต เพราะผู้เรียนได้เรียนรู้คำว่า “อยาก” คือ ความต้องการจะทำอะไรสิ่งหนึ่ง แต่ในชีวิตประจำวันนั้นเราไม่สามารถทำทุกอย่างที่เราต้องการได้ จึงต้องมีการขออนุญาตก่อน

จากภาพมีรูปภาพของนาฬิกา ที่มีกิจกรรมเดินเนินตามลำดับเวลา ผู้สอนอาจจะเชื่อมโยงเรื่องเวลา เข้า สาย ป้าย เย็น เป็นต้น

6) **เกมที่ 5** ลากเส้นจากคำไปยังภาพที่ถูกต้อง ผู้สอนเริ่มต้นโดยการลากเส้นให้ดู 1 คู่คำ เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สอนนำอ่านแต่ละคำพร้อมกัน คำละ 3 ครั้ง

เทคนิคเพิ่มเติม ผู้สอนหาภาพ หรือ สื่อตัวอย่าง นำมาเปรียบเทียบ เพื่อแสดงให้ผู้เรียนเห็นความแตกต่างของลักษณะต่าง ๆ อาทิ หนังสือเก่า กับ หนังสือใหม่ เป็นต้น

7) **เกมที่ 6** เขียนคำกริยาตามเส้นประ ผู้สอนเริ่มต้นโดยการเขียนให้ดูก่อนเป็นตัวอย่าง 1 คำ เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สอนนำอ่านแต่ละประโยคพร้อมกัน ประโยคละ 3 ครั้ง

เทคนิคเพิ่มเติม เอกสารเน้นการจับคู่คำตรงกันข้าม ผู้สอนสามารถแนะนำเรื่องลักษณะที่ดีหรือไม่ดี สิ่งใดควรทำ หรือไม่ควรทำ จากคำวิเศษณ์ที่สอนได้

8) เกมที่ 7 เขียนประโยคจากคำที่กำหนดให้ ผู้สอนเขียนให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน 1 ประโยค เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สอนนำอ่านแต่ละประโยคพร้อมกัน ประโยคละ 3 ครั้ง

เทคนิคเพิ่มเติม ผู้สอนสามารถเพิ่มเติมคำสรรพนามอื่น ๆ ลงไปในกิจกรรมในชั้นเรียนได้

9) เกมที่ 8 ให้เขียนประโยคตามคำที่กำหนดให้ ผู้สอนเขียนให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน 1 พยัญชนะ เมื่อทำแบบฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สอนนำอ่านแต่ละคำพร้อมกัน คำละ 3 ครั้ง

เทคนิคเพิ่มเติม ผู้สอนหาภาพที่จะใช้เป็นประธาน กริยา กรรม แล้วนำมาเรียงให้ผู้เรียน คิดคำมาแต่งประโยคเพิ่มเติม

10) เกมที่ 9 ฝึกอ่านประโยคที่กำหนดให้

เทคนิคเพิ่มเติม ผู้เรียนฝึกอ่านประโยคตามผู้สอนแล้ว ผู้สอนอาจจะเล่าเรื่องเพิ่มเติม ต่อยอด โดยใช้ภาพจากในหนังสือ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการ

11) เกมที่ 10 ฝึกแต่งประโยคจากภาพที่กำหนดให้

เทคนิคเพิ่มเติม ผู้เรียนฝึกเล่าเรื่องตามจินตนาการจากภาพอื่น ๆ

คณะจัดทำแบบฝึกเสริมทักษะภาษาไทย เพื่อแก้ปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้
สำหรับนักเรียนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงราย

1. นางสาวสายสวาท วิชัย	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3
2. นางมนัสวรรณ รุจิระพงษ์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรชัย มุ่งไธสง	รองอธิการบดีด้านจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทัศน์ คล้ายสุวรรณ	คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
5. ดร.สหัทยา สิทธิวิเศษ	รองคณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปฏิพันธ์ อุทยานุกุล	ประธานโปรแกรมวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
7. อาจารย์สุกัญญา ขลิบเงิน	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
8. อาจารย์เบญจมาภรณ์ สุริยวงค์	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
9. อาจารย์บุญทิวา สิริขยานุกุล	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
10. อาจารย์อรทัย ชันโท	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
11. อาจารย์สมประสงค์ แสงอินทร์	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
12. อาจารย์กรชนก นันทกนก	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
13. นายสมเพชร โนสี	ผู้อำนวยการสถานศึกษาและคณะครูโรงเรียนบ้านห้วยอิน
14. นายอนุชิต ไทยรัศมี	ผู้อำนวยการสถานศึกษาและคณะครูโรงเรียนบ้านเทอดไทย
15. นายสุพิช ชัยมงคล	ผู้อำนวยการสถานศึกษาและคณะครูโรงเรียนบ้านขาแข้งพัฒนา
16. นายสมสวัสดิ์ ทองประวิทย์	ผู้อำนวยการสถานศึกษาและคณะครูโรงเรียนบ้านสันติคีรี
17. นายถนัด แสงพันธ์	ผู้อำนวยการสถานศึกษาและคณะครูโรงเรียนราษฎร์พัฒนา
18. นายสุคนธ์ พันธุ์รัตน์	ผู้อำนวยการสถานศึกษาและคณะครูโรงเรียนบ้านใหม่สันติ
19. นายปิยะศักดิ์ ชนะชัย	ผู้อำนวยการสถานศึกษาและคณะครูโรงเรียนบ้านกลาง
20. นายวันชัย ชื่นดา	ผู้อำนวยการสถานศึกษาและคณะครูโรงเรียนบ้านแม่เตอ
21. นางสาวจรรยา ชัยบุญเหลือ	ผู้อำนวยการสถานศึกษาและคณะครูโรงเรียนบ้านพนาสวรรค์